2013

EPODDER

Bülten Sayı: 6

Haziran 2021

Emeklilikten Emekli Olanlar

EPODDER

Sayı 6, 2021

Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Derneği adına imtiyaz sahibi
Hakan Yavuz ATAR

Yazı İşleri Müdürü (Editör)
Celal Deha DOĞAN

Grafik Tasarım - Kapak
Muharrem ŞENGÜL

ISBN
978 - 605 - 74359 - 0 - 3

Tüm hakları Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Derneği'ne aittir. Derneğin izni alınmadan derginin tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması yapılamaz. Yalnızca kaynak gösterilerek kullanılabilir.

Eğitimde ve Piskolojide Ölçme vee Değerlendirme Derneği
Mebusevleri, Ergin Sk. No: 24,
06570 Çankaya / Ankara
Türkiye Halk Bankası
Gazi Üni. Şubesi
Hesap No: 16100094
IBAN: TR16 0001 2001 2940 0016 1000 94
iletisim@epodder.org

Baskı Merkezi
Vadi Grafik
Serhat, 1420. Cd. No: 58/5,
06378 İvedik
OSB / Yenimahalle / Ankara
Tel: (0312) 395 85 71
info@stepdijital.com

Başkan'dan

Değerli Üyelerimiz,

İki yıllık yönetimimizin sonuna yaklaştığımız şu günlerde yeni bir bültenle daha karşınızdayız. Bülten içeriğine geçmeden önce son iki yıllık süreçteki faaliyetlerimiz hakkında siz değerli üyelerimizi kısaca bilgilendirmek istiyorum.

Çoğunluğu salgının getirmiş olduğu zorluklarla geçen iki yılda üyelerimizin istek, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda eğitimler, çalıştalar vb. düzenledik. Bu kapsamda öncelikle üyelerimize yönelik olarak "R ile Veri Madenciliği Çalıştayı" gerçekleştirdik. Ayrıca salgın sürecinde "Ülkemizde Pandemi Döneminde Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları, Yaşantılarımdan Hareketle Ülkemizde Ölçme ve Değerlendirme, e-Öğrenme Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme, 21. Yüzyılda Sınıf İçi Ölçmelerde Değişim, Bilimsel Araştırma Süreçlerinde Yaşanan Güncel Sorunlar, Ölçmede Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Çeşitli Yönleri ile Pandemide Ölçme Uygulamaları ve Eğitimde Nicel ve Nitel Araştırmalar" başlıklarında sekiz çevrim içi seminer düzenledik.

2008 yılından bu yana her iki yılda bir düzenlenen Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Kongresi'nin 7. sinin hazırlıklarına başladık. Bu süreçte öncelikle Kongre'nin görünürlüğünü artırmak, farklı yıllarda gerçekleştirilen Kongremizin tek bir web adresinden yönetilmesini sağlamak ve bildiri gönderim sürecini etkin bir şekilde gerçekleştirilmek amacıyla Kongre web sitesini kurduk. https://www.cmeep.org/ adresinden ulaşılabilecek web sitesine daha önce gerçekleştirilen Kongrelerimize ilişkin bilgileri ekledik. 1-4 Eylül 2021 tarihlerinde gerçekleştirilmesi planlanan 7. Uluslararası Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Kongresi'nin hazırlıklarına başladık. Kongre hazırlıklarımızı büyük bir heyecan ile sürdürmekteyiz. Bu doğrultuda kongre programını hazırlarken üyelerimizin ilgisini en çok çekecek çalıştay ve panel konularını belirlemeye özen gösteriyoruz. Bir aksilik olmaz ise uzun bir aradan sonra siz değerli üyelerimizi yüz yüze görmek, hasret gidermek istiyoruz.

Derneğimizin web sayfasını yeniledik; derneğimiz adına instagram ve twitter sosyal medya hesapları alarak üyelerimizle hızlı iletişime geçebileceğimiz ağları çeşitlendirdik.

Üç aylık periyotlarla yılda dört kez yayınlanan Epod-Online Dergimizin ERIC ve EBSCO dizinlerinde taranması için girişimlerde bulunduk. Bu girişimlerimiz neticesinde dergimizin 19 Nisan 2021 tarihinde Dergimizin EBSCO dizininde taranmasına ilişkin talebimizin olumlu sonuçlandığına yönelik bir geri bildirim aldık. Yakın zamanda ERIC dizininden de olumlu bir geri dönüş gelmesini beklemekteyiz.

Derneğimizin yine bir yayını olan EPODDER-Bülten'in beşincisini "Bilimin Ardındaki Sanat" başlığıyla yayınladık. Bültende ölçme ve değerlendirme alanındaki öğretim üyelerimizin akademik çalışmalarının yanı sıra ilgilendikleri sanatsal çalışmaları ön plana taşıyan röportaj ve yazılara yer verdik. Altıncısını yayınladığımız Bültenimizle de siz değerli üyelerimizle yeniden buluşuyoruz.

Bültenimizin bu sayısında ölçme alanına uzun yıllar hizmet ettikten sonra emekli olmuş ama kısa sürede emekliliğin kendilerine göre olmadığını anlayıp "Emeklilikten Emekli" olan hocalarımıza ayırdık. Bazılarımız için henüz çok uzak gibi görünse de emeklilik yıllarınızı planlamanızda ufkunuzu açacak deneyimlerini bizimle paylaştıkları için alanımızın değerli hocaları Prof. Dr. Ali BAYKAL, Prof. Dr. Nizamettin KOÇ, Prof. Dr. Ezel TAVŞANCIL, Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK, Prof. Dr. Adnan ERKUŞ ve Prof. Dr. Nükhet ÇIKRIKÇI'ya çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca bülteninizin hazırlanmasında mülakatları gerçekleştiren ve yazıya dönüştüren yüksek lisans ve doktora öğrencilerimize ve dizgideki katkılarından dolayı Arş. Gör. Muharrem Şengül'e emeklerinden ötürü dernek yönetimi olarak çok teşekkür ediyoruz.

Siz değerli üyelerimize keyifli okumalar diler, sağlıklı günlerde görüşmeyi ümit ederiz.

Prof. Dr. Hakan Yavuz ATAR

Editör'den

Bültenimizin yeni bir sayısını sizinle paylaşmış olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Nitelikli bir akademik yaşantının araştırmacılara aşıladığı en önemli özelliklerin başında belki de sürekli olarak öğrenme, öğretme ve üretme arzusu gelir. Bu öyle bir arzudur ki araştırmacının yaşantısının çok önemli bir parçası haline gelir. Bir kere merak ve öğrenme kıvılcımı araştırmacının zihninde yanmış ise onun bilim ateşine dönüşmesi işten bile değildir ve o ateşi söndürmek artık mümkün olmayacaktır. Araştırmacı emekli olsa bile…

Bültenimizin bu sayısında emekli olmalarına rağmen içlerindeki öğrenme ve öğretme ateşini söndürememiş ve akademik yaşantıya tekrar geri dönmüş hocalarımızı konuk ettik. Bu nedenle bültenimizin temasını "Emeklilikten Emekli Olanlar" olarak belirledik.

Bu sayımızın sayfalarında emekli olduktan sonra akademik yaşantılarına resmi olarak geri dönen Prof. Dr. Ali BAYKAL, Prof. Dr. Nizamettin KOÇ, Prof. Dr. Ezel TAVŞANCIL, Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK, Prof. Dr. Adnan ERKUŞ ve Prof. Dr. Nükhet ÇIKRIKÇI hocalarımızın anılarına, düşüncelerine, duygularına tanıklık edeceksiniz. Hocalarımıza bültenimizin bu sayısında yer almayı kabul ettikleri için sonsuz şükranlarımı sunarım.

Hocalarımızla görüşme yapıp yazıları yayına hazırlayan Öğr. Gör. Dr. Özge ALTINTAŞ'a, Arş. Gör. Ömer KAMIŞ'a, Arş. Gör. Merve YILDIRIM SEHERYELİ'ne, Metehan GÜNGÖR'e ve Yasemin Duygu ESEN'e teşekkürü borç bilirim. Bültenin kapak ve bölüm tasarımlarını yaparak dizgi görevini üstlenen Arş. Gör. Muharrem ŞENGÜL'e ayrıca özel teşekkürlerimi iletmek isterim.

Bültenimizin yeni sayılarında görüşmek dileğiyle,

Doç. Dr. C. Deha DOĞAN

EPODDER BÜLTEN 6

2013

Haziran 2021

İçindekiler

Adı olan her şey ölçülebilir. Ölçme, ad koymakla başlar.....5
Prof. Dr. Ali BAYKAL

Psikometri alanında 50 yıla yakın süredir üniversitede hizmet veren bir akademisyen 13
Prof. Dr. Nizamettin KOÇ

Akademisyen emekli olamıyor.....24
Prof. Dr. Ezel TAVŞANCIL

Konu bir traktörden nerelere geldi.....30
Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK

Nerede kalmıştık?.....44
Prof. Dr. Adnan ERKUŞ

Yaşamdan yeni sayfalar.....52
Prof. Dr. R. Nükhet ÇIKRIKÇI

Tez Künyeleri.....58

Adı olan her şey ölçülebilir. Ölçme, ad koymakla başlar.

Prof. Dr. Ali Baykal

Ali hocam, alanda çalışan kişiler için adınızla karşılaşmak hayli olağan. Ancak tanımayanlar için kendinizden biraz bahsedebilir misiniz?

1945 doğumluyum. İlkokulu Konya Ereğli'sinde, ortaokulu ise Kadıköy Ortaokulunda okudum. Haydarpaşa Lisesi mezunuyum. Liseden sonra üniversite hayatına başlamam için iki yıl beklemem gerekti. Bu sırada çeşitli işlerde çalıştım. İlk yıl bir matbaada çıraklık yaptım. Sonraki yıl, prizler, üçlü fişler, elektrik anahtarları üreten bir atölyede işçilere gözcülük yaptım. İlk yöneticilik deneyimim oldu. Ailem ve yakınlarımız benden başarılı bir kariyer bekliyorlardı. Bu yüzden iki yıl beklemek gerçekten yıpratıcıydı. Üniversiteler o dönemde öğrenci alımı için farklı sınavlar yapıyordu. Sınav sonuçlarını da gazetelerden öğreniyorduk. ODTÜ'nün sınav sonucunu öğrenmek için bir hafta boyunca her gün Suadiye'den Kadıköy İskelesi'ne gidip Ulus Gazetesi alıyordum. Sonuçlar bölüm bölüm açıklanıyordu. Her gün umutla açtığım gazete sayfalarında ismimi görememek oldukça üzücüydü. Bir gün gazetede 'Baykal, A.' ismini kazananlar listesinde okudum. Çok heyecanlanmıştım. Ancak yanında cinsiyeti maalesef K olarak belirtiliyordu. Yani "Kadın". Bu ben değildim. Artık ümidimi kesmeye başlamıştım. Ancak, birkaç gün sonra öğlen saatlerinde balkonda uzanıyordum. Annem elinde sarı bir zarfla yanıma geldi. Çok fazla umutlandığımı söyleyemem ama zarfın içinden ODTÜ Fizik Bölümünü kazandığım mektup çıktı. Çok mutlu oldum. İstanbul'da

Yayına Hazırlayan: Metehan GÜNGÖR

Yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bilim Dalı'nda tamamlamıştır. Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı olarak çalışmaktadır.

yaşıyorduk. Bu sebeple Ankara'ya okumak için taşınma fikri yeniydi. ODTÜ'de karar kılmam kolay olmadı. Çünkü bu sırada İstanbul Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümünü de kazanmıştım. Kimya ile ilişkim fizik kadar bile iyi olmadı. Lisede de kimyaya karşı çok ciddi bir ilgim olmamıştı. Bunun haricinde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini de kazanmıştım. Ancak burada da okumak istemedim. Tercihim ODTÜ'den yana oldu. İngilizce eğitim veriyor olduğu için yazmıştım. Son kararımı vermek için ODTÜ'ye gittiğimde mimarisi ve kampüsü de kararımı perçinledi. Çünkü kampüs mimarisi ve yerleşim çok özgündü. İşte böylece Fizik eğitimine başlamış oldum. İkinci sınıfın başında uygulamalı ya da kuramsal program seçmemiz istendi. Ben uygulamadan yanaydım. Tabi ki işin içinde kuram da olacaktı. Ancak daha sonraları hepimiz matematik ileri temelli kuramsal ağırlıklı bir programdan geçtik. Başta yaptığım uygulama tercihinden dolayı arada bazı ön koşul matematik derslerini almadığım için İleri Fizik derslerinde yeterince başarılı olamadım. Ama Bölümden, hakkını vererek mezun olduğumu düşünüyorum. Not ortalamam sınırda olduğu için ODTÜ'de Fizik alanında yüksek lisans yapmak için başvurmadım. Oysa üstün başarılı arkadaşlarımız yurt dışına gittikleri için Fizik Bölümü'nde çok asistana ihtiyaç vardı. Mezun olduktan sonra TED Ankara Koleji'nde öğretmen olarak çalışmaya başladım. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümünün Bilim Uzmanlığı Programının sınavlarına girdim ve kazandım. Eğitimde Program Geliştirme ve Değerlendirme alanında lisans üstü dersler almaya başladım. Ardından Hacettepe'de asistanlık için sınav yapıldı. Bu sınava katıldım. Çok başarılı bir sonuç aldım ve beni görev çağırdılar. Akademik serüvenim böyle başladı. Aile ve akrabalarımda çok sayıda eğitimci vardır. Eğitim ile ilgili bir alanda okumayı, çalışmayı ve yazmayı seviyorum.

1961 – 1962 : Haydarpaşa Erkek Lisesi, 6 Fen D

Sizi farklı sosyal medya kanallarından da keyifle ve kolaylıkla takip edebiliyoruz. Akademide çalışan / çalışmış, alanda çalışmaları olan araştırmacıların sosyal medya kullanımı hakkında ne düşünüyorsunuz? Anlatmak ve ulaşmak istedikleriniz midir sizi bu iletişim kanallarını kullanmada aktif kılan? Sizin için sosyal medya ne anlam ifade etmektedir?

Bu konuda büyük sözler edebilecek durumda değilim. Ancak, iletişim hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. İletişim kanalları iletişimde kalmamızı sağlıyor. Hele ki şu corona salgını döneminde hiçbir iletişim kanalını küçümseyemeyiz, reddedemeyiz. Sosyal medyada yıldız olmadığım zaten belli ama ben sosyal medyadaki katılımlarımı bir iç dökme olarak görüyorum. Sosyal medyayı sanki bir hatıra defteri gibi kullanıyorum. Bilginin paylaşılmasında hangi aracın kullanıldığı da pek o kadar belirleyici değil. Yeter ki paylaşılsın.

Gazetelerde, dergilerde, vb. mecralarda okuduğumuz metinler aracılığıyla özellikle akademik hayata nasıl girdiğinizle ilgili bilgilere ulaşmak mümkün. Ancak kısaca bahseder misiniz? Biraz da özel bir soru sormak istiyorum. Sizin ve alanda uzun yıllar

1968 – 1969 : ODTÜ Fizik Lab

çalışmış hocalarımızın akademiye girme noktasındaki kararsızlıkları adına pek çok okumalar yapmışımdır. Alanda bilgi sahibi olmasına karşın kendini yeterli hissetmeyen ve sonrasında yol gösteren hocalarının desteği ile akademiye girme kararı alan hocalarımızı şaşkınlıkla dinliyoruz. Şimdilerde bu süreç sizce nasıl işliyor? Akademiye atılacak genç araştırmacılara karar alma süreçlerinde yardımcı olması adına neler önerirsiniz?

Benim zamanımda – başkaları için nasıldır bilemem – akademide bir pozisyonda olmak ulaşılması zor bir şeydi. Yani, hiç naz niyaz yapacağımız bir durum değildi. ODTÜ'de Fizik eğitimi aldıktan sonra bu alanda lisans üstüne devam etmeye hiç niyet etmemiştim. Dolayısıyla hiç şansımı zorlamadım. Ancak Hacettepe Üniversitesinin "Eğitim" alanındaki sınavında başarılı olduktan sonra lisans üstü çalışmalara başladım. Ardından asistanlığı da kazanınca, yaygın deyimle söylersek 'üniversitede kaldım'. O dönem çalıştığım okul beni bırakmak istemedi. Hatta üniversite bir taraftan çağırırken çalıştığım okulun beni bırakmak istememesi sebebiyle sıkıntı yaşadığımı hatırlıyorum. Neyse sonunda ikna oldular ve akademiye geçmeme engel olmadılar. Akademisyen olmak isteyen gençlerin iyi düşünüp taşınıp bu kararı vermeleri gerekiyor. Girdikleri kuruma ve bilime katkı sunabilecek bir kapasiteye, enerjiye sahip olup olmadıklarını sorgulamalılar. Bu konuda liyakatin önemli olduğu herkes tarafından dillendirilen bir gerçek. Ben ek olarak şunu söylemek isterim: Liyakatin etkisi tek taraflı olmaz. Sizin kuruma katkınız sadece kurumu ilgilendirmez, sizi de ilgilendirir. Bu kuruma ve bilim dünyasına ne gibi katkılar sunabileceksiniz? Özellikle bilim dünyasında liyakat başka bir sebeple daha önemlidir. Kendinizi o alana ait hissetmeden yıllarca o alanın koşullarına nasıl katlanacaksınız? Nasıl katkı sunacaksınız? Kurumsal beklentiler haricinde bireysel beklentiler de vardır. Kurumsal beklentiler ile bireysel beklentilerin buluşması ve harmanlaması çok önemlidir. Bu salt benim

ODTÜ yılları: Çalışma dolabı, ODTÜ binaları inşaat aşamasında, ODTÜ yaşamını özetleyen karikatür Ali Baykal tarafından çizilmiştir, ODTÜ yemekhanesi, yurtta ütü yaparken…

kişisel düşüncem değil ayrıca. Sosyal psikoloji okumalarımda çok örnek var. Getzels ve Thelen gösterebileceğim ilk kaynaktır.

1971 – 1974: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümü, Prof. Dr. Selahattin Ertük'ün evinde…

'Yeni nesil' araştırmacıların sizlerin çalışmalarının üzerine bir şeyler koyarak daha da geliştirecekleri şüphesiz. Size 'gençlerin sizleri geçmek için ne yapması gerekiyor' sorusu sorulduğunda 'Yerlerinde dursalar bile bizi geçecekleri kesindir' diye cevaplamıştınız. Bunu biraz açabilir misiniz? Eğitimde istatistiğin yaygınlaşması, istatistik yazılımlarının popülerleşmesinin ardından özellikle ölçme ve değerlendirmede ne gibi gelişmelerin yaşanacağını düşünüyorsunuz?

Şöyle söyleyeyim… Zamanında yazdığım bir dergide "Bilgi çağında biz durduğumuz yerde cahilleşiyoruz" demiştim. Şu anda sizinle konuşurken geçirdiğimiz sürede kim bilir kaç tane makale yayımlandı, kaç tane doktora / yüksek lisans tezi onaylandı… Artık böyle bir noktaya geldik. Enformasyon kavramını çok severim. Eskiden dünyadaki toplam bilgi birkaç on yılda iki katına çıkıyordu belki. Şimdilerde ise aralıksız bilgi üretiliyor. Dünyanın sahip olduğu bilgi durmaksızın katlanıyor. Üretilen bilgiyi hazmetmek bir kenara, sadece okumak bile mümkün değil. Elimizden geldiği kadarını takip edebiliyoruz. Üretilen her yeni çalışma dünyanın kaderini mi değiştiriyor? Tabii ki hayır. Ancak bilim böyle bir şey. Birikerek ilerliyor. Bu sebeple gençler bizi geçecek, geçiyor ve geçmek zorunda. Gençler bizi geçemezse biz işimizi yapmamış oluruz. Özellikle ölçme ve değerlendirme alanında, eğitim istatistiğinde matematiksel modellerle ilgili çok güzel çalışmalar görüyorum. Okuduğumda hem kıskanıyorum hem övünç duyuyorum. Öğrencilerimizin çalışmaları ile övünç duyabilirim herhalde. Klasik bilgilerin de çok önemli olduğunun altını tekrar çiziyorum. Bilimin birikerek ilerlemesi bilinen bir şey. Bu sadece benim düşüncem değil. Newton'un 'eğer ileriyi görebildiysem bunu sizin gibi devlerin omuzları üzerinde yükselerek yaptım' sözüyle anlatmak istediği de buydu. Bilim, durmadan ilerler, gelişimseldir.

1989 Haziran: Boğaziçi Üniversitesinde mezuniyet sevinci

Sınavlar/testler bizim işimiz. Ölçeklerle, genel yetenek, genel kültür testleriyle çalıştınız. Seçme sınavları ve AOBP ile savaştınız. Ülkemizde çok sık değiştirilen bir sınav sistemi var. Bu konuda sanırım herkes aynı kanıda. Her gelen yeni sistem bazı grupları dezavantajlı bırakabiliyor. Siz de sık sık çeşitli yazılarınızda bunlardan bahsediyorsunuz. Alanda çalışan kişiler olarak biliyoruz ki, bir ülkenin tüm ölçme ve değerlendirme sistemini

birkaç hamle ile mükemmel hale getirmek mümkün değil. Ancak şu an özellikle merkezi sınavları göz önüne aldığımızda size göre ne gibi sorunlar öncelikli olarak ele alınmalı ve çözümler hangi şekilde geliştirilebilir?

Bu konuda eğitim bilimleri – ölçme ve değerlendirme gibi bir ayrım yapmak istemiyorum. Eğitimdeki sorunlar biliniyor. Sorunları ele alırken sistemi göz önünde bulundurmak gerekiyor. Bir bütün olarak ele almamız gerek sorunları. Birlikte, bir bütün olarak ve bilimsel bir kaygıyla ele alınmalı. Eğitimde sorunların çözülemez olduğunu düşünmüyorum. Ancak bu bir süreç. Tabi ki, biz ne kadar bilimsel bir kaygıyla ele alarak en iyisi için çalışsak da, aynı zamanda sürekli akan da bir zaman var. Yani birkaç ay sonra örneğin, ülkenin gençleri için bir sınav yapılacak ve siz bu öğrencileri üniversitelere yerleştireceksiniz. Yerleştirmelisiniz. Bunun için önlerine bir sınav koyacaksınız. Bu sınavın hazırlığı yapılacak tabii ki. Maalesef zamanı durdurup çalışmak söz konusu değil. "Hadi sınavı" kaldıralım gibi gönül çelen cümlelerden yana değilim. Seçme yapacağız. Bir ara her üniversite kendi sınavını yapsın gibi başka bir fantezi vardı. Neyse ki unutuldu. Sınavlarımız merkezileşti. Böyle daha iyi oldu. Böylelikle eğitimde imkân eşitliği ve fırsat çeşitliliği konusunda büyük bir adım atılmış oldu. Merkezî sınavlar oldu da her şey kötü mü oldu? Olumlu yanlarını görmezden gelemeyiz. Örneğin, gelişen, geliştirilen soru bankaları. Muazzam bir soru bankamız oluştu. Sınavlar olmasaydı olur muydu, bilemiyorum… Benzer şekilde soru yazımında profesyonelleşme… Tabi ki dershanelerin türemesi, bunlar aracılığıyla ticarileşme de sürecin olumsuz yanlarıydı. Ben eğitimdeki sorunların ele alınması noktasında bütüncül bir yaklaşımdan yanayım. Bu noktada özellikle eğitsel tasarım ve eğitimde ölçme ve değerlendirme birlikte yürütülmelidir.

22 Kasım 1996 : TÜBA – Üniversiteye Giriş Paneli (Dr. Eres Söylemez, Dr. Fethi Toker, Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı, Prof. Dr. Ali Baykal

Ali Baykal bir akademik üretim sürecine girdiğinde neler yapar? Nasıl yola çıkar? İzlediğiniz yol ve yöntemleri bizimle paylaşır mısınız?

Açıkçası nasıl çalıştığımı epey bir düşündüm. Çalışmaya tam anlamıyla bir proje gibi başladığımı söyleyemem. Aklıma takılan güncel bir problem oluyor. İlgi alanlarımla uyuşuyor ve elimdeki imkânlar (bilgi, kaynaklarım, veriler, vb.) dahilinde bir çalışmaya başlıyorum. Örneğin uzun yıllar adayların tercih sıralama sorunlarına yardımcı olan bir yöntemi anlattım… Aynı süreçte kuramsal açıdan güvenirlik yöntemleriyle uğraştım. Bir dönem Tam Öğrenme Modeli gündemin başında yer alan bir konuydu. İncelenmesi gereken bir konuydu. Onlarla ilgili çalışmalarım oldu. Fizik eğitimimle alakalı olarak 'entropi' kavramı ilgimi çekmişti. Bu kavramın eğitim bilimlerinde de bir karşılığı olduğunu gördüm ve inceledim. İlgi alanımızda bir problem üzerinde çalışırken dışsal motivasyonun yanında içsel motivasyon da çok önemli tabi ki. O problemi çözmekten keyif almak gerekiyor. Bu bağlamda da "Eğitsel alanda sistem yaklaşımı" ve "eğitimde alanlararası yaklaşımımlar" konularını da ilgi alanlarıma eklemeliyim.

25 Kasım 2003: Öğretmenler Günü
(Dekan Prof. Dr. Cem Alptekin, Prof. Dr. Ali Baykal ve Rektör Prof. Dr. Ayşe Soysal)

Akademik hayatta 'iyi ki'leriniz ve 'yapmasam daha iyiydi' dedikleriniz var mıdır? Bizimle paylaşmak ister misiniz?

Çok açık ve kesin bir biçimde söylemeliyim ki, akademik hayatımda yaptığım hiçbir şeyden pişman değilim. Ama belki genç araştırmacı arkadaşlara –gerçi onlar bunu benden iyi biliyorlar ama yine de– Erdal İnönü'nün öğüdünü hatırlatabilirim: "Akademik dereceleri almak en önemli şey değildir ama alamamak çok önemli hale gelebilir". Hakemli, indeksli dergilerde yazsınlar, atıf sayısı konusunu önemsesinler. Sonuçta bu da bilimsel üretimde motivasyonun bir parçası. Ben yıllarca çeşitli gazete, mesleki dergi ve yerli dergilerde yazdım. Örneğin Boğaziçi Üniversitesinde bir eğitim dergisi çıkartıyorduk. Yanılmıyorsam eğitim bilimleri alanında ilk dergi olabilir. Bu derginin o zaman çok yazarı yoktu. Ben kendimce en yaratıcı yazılarımı o dergi için yazdım. O dergiyi ayakta tutmak istiyordum. Bununla da övünüyorum. Pişman olduğumu söyleyemem. Benzer şekilde ilk bilgisayar destekli öğretim çalışmalarını yapanlardanım. Bunun için bilgisayar laboratuvarları kurduk. Bunlar yaygınlaştı sonrasında. 1995-1999 yılları içinde bankacılık sektöründe bir büyük patlama yaşandı. Özellikle İstanbul'da her daldan üniversite mezunları bu sektörde iş aradılar. Bu dönemde sektöre eleman seçiminde veri sağlayacak testler geliştirdim. O verilerle yaptığım uygulama, analiz ve değerlendirmelerle çok şey öğrendim. Terakki Vakfı Okullarında yaptığımız kuramsal temelli uygulamalarla yaptığımız takım çalışmaları ve bana destek olanlarla birlikte olmak çok keyifliydi… Terakki sonrası üniversiteye tekrar döndükten sonra iki kez Eğitim Fakültesi dekanlığına seçildim. Fakültemizin alt yapısında yapılan depreme karşı güçlendirme çalışmalarını hem akademik hem de idari elemanlarımızın özverileri ve katkıları sayesinde başarıyla sonuçlandırdık. Bunlar "iyi ki'lerim"… Dekanlığım "formasyon" programına karşı olduğum için istifa ile bitti. Bundan da pişman değilim. İçinde olduğumuz süre içinde de Bahçeşehir Üniverstesi'nde "gölge etmeyerek" salt öğretici katkıda bulunmaya çabalıyorum. Veri tabanlarından bulabildiğim verilerle yaptığım çalışmaları da açık ortamlarda kalıpsız yazım ve sunumlarla açık kaynak olarak sergiliyorum.

Dekanlık, 2005

Akademik alandaki yazılarınız haricinde de kaleme aldıklarınız var. Açıkçası, okuması pek keyifli olan bir kaleminiz olduğunu söyleyebilirim. Akademik yaşamda yapmak isteyip de yapamadığınız bir şeyin kitap yazmak olduğunu söylemiştiniz. Acaba ufukta bir akademik kitap görünüyor mu ya da tüm

okurlara hitap edebilecek yazılarınızdan derlenmiş bir kitap?

Daha önce de dediğim gibi en yaratıcı yazılarımı Boğaziçi'nde çıkarttığımız dergiye koydum. Bundan sonra da farklı dergilerde yazdım. Gazetelerde yazdım, sosyal medyada yazılar paylaştım. Yazdıklarımın bilimsel bir dergidekilerden farklı olarak binlerce hakemi var. Üstelik bu hakemler gizli saklı hakemler de değiller. Hepsi dilleri sivri kalemleri keskin hakemler... Kitap yazmayı hep düşünmüşümdür, ancak zahmetli bir iş. Bir derleme o kadar kolay bir şey değil. Yazmak üzerine hep düşünüyorum. Herhalde kırk yıldan fazladır aklımda bu konu. Ancak yazarsam güzel bir şey olmasını istiyorum. Gerçekten faydalı olmasını istiyorum. Bir yandan "mükemmeliyeçilik" öte yandan "erteleyici tembellik"… Kitap yazma sorumluluğumu geciktirdiğimi itiraf etmek zorundayım.

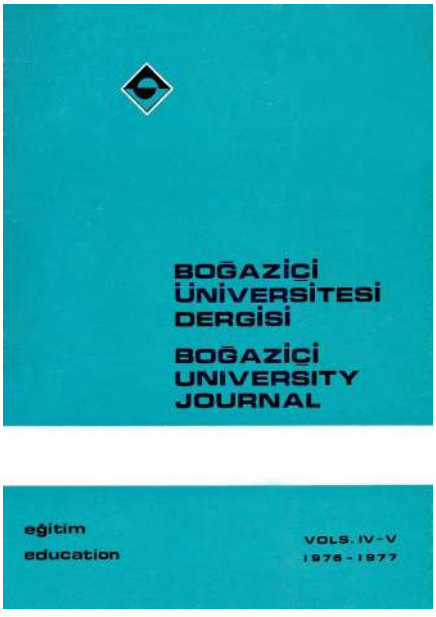

Boğaziçi Üniversitesi Dergisi
Eğitim IV – V. Cilt Kapağı (1976 – 1977)

Etkilendiğiniz bir yazar var mıdır? Kitaplarla ve filmlerle aranız nasıldır? Hangi yazar ve hangi roman karakteri? Hangi yönetmen ve hangi sinema karakteri? Neden?

Müthiş bir kitap kurdu olduğumu söyleyemeyeceğim. Gülliver'in Seyahatleri, Robinson Crusoe çok etkilendiğim ilk okumalardır. Sonra Jules Verne kitapları geldi geçti… Steinbeck'i İngilizce aslından okuyamamıştım… Vahdet Gültekin'in çevirilerinden okudum. Çok sevdim. İlk etkilenişlerim bu şekilde olmuştur. Sonraları bazı kitaplarını İngilizce aslından da okudum Steinbeck'in. Daha çok şiir sevdiğimi söyleyebilirim. Orhan Veli, Yahya Kemal, Nazım Hikmet gibi… Beş Hececiler'i severim. Sait Faik Abasıyanık'ın hikayelerinden çok etkilenmişimdir. Kendimi bulmuşumdur diyebilirim. Köşe yazarlarını okurum. İlhan Selçuk, Çetin Altan, Uğur Mumcu, Mümtaz Soysal gibi. Farklı olarak mesela spor yazarları okurum. Mesela rahmetli İslam Çupi vardı takip ettiğim. Diline çok öykünürdüm… Spor müsabakalarına getirdiği özgün ve samimi yorumları okumayı severdim. Yani üslupta mizahi yanı seviyorum. Kendim de kullanıyorum. Kupkuru bir dil yerine duygusal çağrışımlar yapan bir dili kullanmayı seviyorum. Şunları da eklemek isterim. Eğitim bilimleri alanında da okuma yapıyorum doğal olarak. Bu noktada, eğitimin içinden değil de daha geniş çerçeveden bakan yazarların, filozofların çalışmalarının da okunması gerektiğini düşünüyorum. Mesela dilbilim kökenli bir iletişimci, düşünür-yazar olan Marshall McLuhan'ın özellikle eğitim teknolojilerine çok katkısı olacak çalışmaları olduğunu söyleyebilirim. Sanırım okunmuyor ya da anlaşılmıyor. Bunun haricinde enformasyon alanıyla ilgili epey okuma yapmışımdır. Merak edenler olursa belki diye yine enformasyon filozofu Tom Stonier'ın okunması gerektiğini düşünüyorum.

Sinema konusundaki kültürümün de çok geniş olduğunu söyleyemem. Sinema dağarcığım "Beklenen Şarkı", "Rüzgar Gibi Geçti" ve "Mogambo" filmleriyle

başladı. "Laurel ve Hardy", "Tarzan-Johnny Weissmuller" ve kovboy filmleriyle gelişti. Jerry Lewis, Dean Martin komedileriyle sürdü. Doğrusu şu ki film seçkilerimi yönetmenlerden çok "esas oğlanlar" ve "dilber yıldızlar" belirlemiştir. Her sıradan izleyici gibi ben de Elia Kazan, Alfred Hitchcock, Akiro Kurosawa gibi isimleri sayabilirim ama yönetmenden ziyade filmin konusu ve oyuncuları aklımda yer edebiliyor. Bu açıdan James Dean, Rock Hudson, Elizabeth Taylor, Jean Simmons, Alain Delon isimlerini bir çırpıda sayabileceklerim… Her sahnesini sevmesem ya da doğru bulmasam da Woody Allen'ın çalışmaları bana ilginç geliyor. Tabii ki, Stanley Kubrick… Onun 1987 yapımı Full Metal Jacket isimli bir filmi vardı. Bu filmde askeri eğitim sahneleri vardır. Bu sahneleri öğrencilerime izlemelerini söylerdim. Yine bizim zamanlardan Spartakus, 7 Kardeşe 7 Gelin ve Batı Yakasının Hikayesi. Ergenlik ve ilk gençlik yıllarımda Paul Anka dinlemek için çok zaman ve harçlık harcadım.

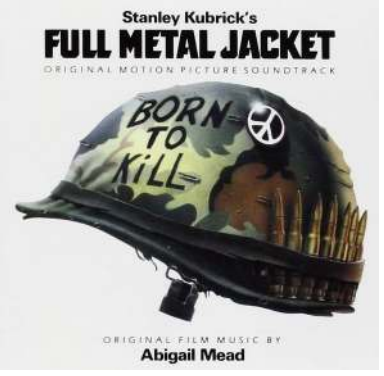

Ölçme ve değerlendirme, psikometri gibi alanların ülkemizde tanınırlığı artıyor. Bu alanlardaki çalışmalara ihtiyacımız olduğu da açık. Siz ölçme ve değerlendirme ile psikometriyi nerede görüyorsunuz? Bu alanlar nereye doğru yol alıyor? Bu alanlarda çalışanlar ne gibi sınavlar verecek sizce?

Psikometri de çok yeni değil ama son 20 yılda daha çok konuşuluyor. Ekonometri, biyometri, psikometrinin yanı sıra "eğitimde ölçme" kavramı sınavların dışına ancak son yıllarda çıkabiliyor. Bir ara educametri mi desek diye yazılıp konuşulduğunu hatırlıyorum. Ölçme ve değerlendirme ile psikometri arasında bir farklılık olarak diyebilirim ki sanırım psikometri alanındaki çalışmaların olumsuz sonuçları daha az göze çarpıyor. Daha küçük örneklemlerle çalışılıyor genellikle. Ölçme ve değerlendirmedeki hatalar kitlesel tahribata sebep oluyor. Bu nedenle dikkatli olmak zorundayız. Ölçmenin geleceğinin tıp ile ilişkili olacağını düşünüyorum. Sonuçta hatasız ölçümler yapmak istiyoruz ve öğrenme beyinde gerçekleşiyor. Beyin temelli çalışmaların daha da yaygınlaştığı açık. Bilginin haritası ilerleyen zamanda MR'a benzeyen yöntemlerle çıkartılabilir. Bu konuda da epey tartışmalar olacaktır. Öğrenme nasıl gerçekleşiyor, anlık müdahalede bulunabilir miyiz? Çipler bu amaçlarla kullanılabilir mi? Dediğim gibi, beyinde gerçekleşenler daha net ortaya konulduktan sonra ölçmeler de benzer yollarla incelenebilecektir.

Eğitim bilimleri alanıyla tanışan Ali Baykal ile şimdiki Ali Baykal'ı tartıştırsanız birbirlerine ne söylerlerdi?

Sanırım şöyle bir şey olurdu:

Ali Baykal 1 : Hey, Ali neler yapmışsın, nerelere varmışsın…

Ali Baykal 2 : Senin verdiklerinle ancak bu kadar oldu (:

Değerli vaktinizi paylaştığınız için teşekkür ederim. Son olarak okurlara söylemek istedikleriniz…

Sizlere çok teşekkür ediyorum. Bilimin aydınlığından, etikten ayrılmayınız. Güzel yıllarımız, daha sağlıklı, sevinçli, kıvançlı ve onurlu yıllarımız olsun.

Psikometri Alanında 50 Yıla Yakın Süredir Üniversitede Hizmet Veren

Prof. Dr. Nizamettin Koç ile Söyleşi

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını nedeniyle bu söyleşinin bir bölümü, Hoca'nın "ikinci evim gibi" dediği Pilita Pastanesi'nin kış bahçesinde sosyal mesafe kurallarına uyurak yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Söyleşinin geri kalan bölümü ise çevrim içi ortamdan yürütülmüştür.

Özge ALTINTAŞ ve Nizamettin KOÇ

Yayına Hazırlayan: Dr. Özge ALTINTAŞ

Yüksek lisans ve doktora eğitimini Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. Aynı Anabilim Dalı'nda akademisyen olarak görev yapmaktadır.

Saygıdeğer Nizamettin Hocam, yalnızca Ölçme ve Değerlendirme alanında değil Eğitim Bilimleri alanında da tanınan bir akademisyensiniz. Yine de Bültenimiz okuyucuları için kendinizden biraz bahsedebilir misiniz?

Efendim, ben ağırlıklı olarak çam ağaçlarından oluşan yeşilliklerin ortasında yer alan, Orta Karadeniz'in şirin mi şirin 35 haneli küçük bir köyünde (Tokat/Erbaa, Hacıali Köyü) yedi çocuklu bir ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya geldim. Annem ve babam kendi özel çabalarıyla -bir diplomaya dayalı olmayan biçimde- okumayı ve yazmayı öğrenmişlerdi. Ancak eğitimin önemine inanan, kendilerinin hiç sahip olmadıkları eğitim koşullarını, ben dahil tüm çocukları için yaratma konusunda çok istekli/azimli olan insanlardı. Kendilerini, büyük bir özlemle ve minnetle anıyorum.

İlkokul yaşıma kadar sıcak aile ve komşuluk ilişkileri içinde bir köy yaşamının tüm güzelliklerini bu köyde yaşadım. Köyde ilkokul olmadığı için okul yaşına geldiğimde bu köyün bağlı olduğu Kozlu Nahiyesi'nde anneannemin ve dayımın yanında ilkokula başladım. İlk iki yıldan sonra ailece taşınmış olduğumuz Erbaa'da, "Atatürk İlkokulu"nu, devamında da "Erbaa Orta Okulu"nu tamamladım. Hem ilkokuldaki hem de ortaokuldaki öğretmenlerimi Cumhuriyet değerlerini özümsemiş ve "iyi bir öğretmenin sahip olması beklenen niteliklere sahip" öğretmenler olarak hatırlıyorum. Hele Atatürk İlkokulu'ndaki Hüsnü Erdemir öğretmenim bir başkaydı! Hayatta olduğu sürece kendisiyle hep yazıştık; kendisinden teşvik edici çok mesajlar aldım. Bu vesileyle, yalnızca ilkokulda ve ortaokulda değil; aynı zamanda lise ve üniversite yıllarında da Cumhuriyet değerlerini özümsemiş, Atatürk ilkelerini hazmetmiş tüm hocalarıma minnettar olduğumu belirtir; kendilerine teşekkürü bir borç bilirim. Değerli hocalarımı hürmetle anıyorum.

Ortaokuldan sonra iki aşamalı bir sınavı kazanarak "Tokat İlk Öğretmen Okulu"na girdim. İkinci sınıfın sonunda iki yıllık akademik başarı not ortalamam dikkate alınarak "Öğretmenler Kurulu Kararıyla" iki arkadaşımla Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'na aday gösterildim ve seçildim.

Tokat İlk Öğretmen Okulu Eğitim Psikolojisi Öğretmenimiz Lemanser Sükan ve sınıf arkadaşlarımla - Tokat (1965)

Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nda aldığınız eğitimin gelecekteki akademik yaşantınız üzerinde nasıl bir etkisi oldu?

Tokat İlk Öğretmen Okulu Okul Müdürümüz ve Öğretmenlerimizle Bir Yurtiçi Gezisi (1965)

Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Sınıfı'nda Fen ve Edebiyat bölümleri vardı. Ben edebiyatı seçtim. Hazırlık sınıfında ağırlıklı olarak lise son sınıf programı olmak üzere lise programının geneli uygulanıyordu. Hazırlık sınıfını başarıyla tamamlayanlar aldıkları Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesi Diploması'yla yükseköğretim lisans programlarına başvurma hakkı kazanıyordu. Burada hepsi deneyimli-kıdemli öğretmenlerden oluşan bir öğretim kadrosundan eğitim almış olmayı büyük bir şans olarak görüyorum. Yüksek Öğretmen Okulu (Şimdiki Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün de içinde yer aldığı kampüsteki binalar), lise son sınıftan başlayarak lisans eğitimimin sonuna kadar bütün ihtiyaçlarımın devlet tarafından karşılandığı adeta evim gibi ortamı olan bir okuldu. Dolayısıyla bu okula seçilmek, yüksek öğrenim ve akademik çalışmalarımla birlikte bugünlere kadar geçen 60 yıla yaklaşan Ankara'daki yaşamımın yolunu da açmış oldu.

Yüksek öğrenim için Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ni -şimdiki adıyla Eğitim Bilimleri Fakültesi tercih ediyorsunuz. Yaşamınızın önemli bir bölümünü geçireceğiniz bu fakülteyi tercih etmenizin altında yatan nedenleri bizlerle paylaşır mısınız?

Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesi'nden mezun olduktan sonra girdiğim üniversiteye giriş sınavından aldığım puanla birçok lisans programına girebilecekken Cumhuriyetimizin ilk üniversitesi olan Ankara Üniversitesi'nde henüz yeni kurulmuş olan Eğitim Fakültesi'ni -şimdiki adıyla Eğitim Bilimleri Fakültesi'ni ilk tercihimle seçtim. Bu seçimde, İlk Öğretmen Okulu yıllarımdan itibaren "Eğitim Psikolojisi" alanına ilgi duymaya başlamış olmamın yanı sıra Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesi'ndeki deneyimli/seçkin öğretmenlerimizin edebiyat bölümü öğrencileri olarak bizleri, kurulan bu yeni fakülteyle ilgili olarak bilgilendirici ve yönlendirici çalışmalarının etkisi olmuştur diye düşünüyorum. Yeni kurulan bu fakültenin "Eğitim Psikolojisi" (Okul Psikologluğu ve Rehberlik), "Eğitim İdaresi, Planlaması ve Ekonomisi", "Program Geliştirme", "Özel Eğitim" ve "Yetişkin Eğitimi" gibi eğitimin değişik uzmanlık alanlarına "eğitim uzmanı adayları" yetiştirme amaçları olduğu bilgileri verilmişti.

Hocam, bize biraz lisans yıllarınızdan bahseder misiniz?

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'ni kuran kadro müthiş bir vizyona sahipti. İlk iki yıl ortak program, üçüncü yıldan itibaren bölümlere ayrılmayı öngören bir program uygulanıyordu. Ayrıca isteğe bağlı olarak biri esas, diğeri yan dal programı olmak üzere iki program seçiliyor ve birlikte yürütülüyordu. Şimdiki çift dal uygulaması gibi. Fakültenin kuruluşundan itibaren başarılı bir şekilde yürütülen çift dal programı uygulamasına -nedendir bilmiyorum ama- YÖK'ün kuruluşuyla son verildi. Ben esas program olarak, "Okul Psikologluğu ve Rehberlik" yan dal olarak da "Eğitim İdaresi, Planlaması, Ekonomisi"ni seçtim. Bu iki lisans programından 1971 yılında mezun oldum. Aynı yıl "Yüksek Öğretmen Okulu Diploması"nı da aldım.

AÜ EBF "Bilim Felsefesi" ve "Eğitim Felsefesi" Dersleri Hocamız Ord. Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülgen ve Sınıf Arkadaşlarımla - Ankara (1970).

Lisans mezuniyetinizin ardından meslek yaşamınıza nerede başladınız ve sonrasında akademiye geçişiniz nasıl oldu?

Üniversiteden mezun olduktan sonra Samsun Ondokuzmayıs Lisesi Rehberlik Servisi'ne atandım. Orada dört aylık kısa bir çalışma döneminden sonra mezunu olduğum Fakültenin Eğitim Psikolojisi Bölümü'nde "Ölçme ve Değerlendirme - Psikometri" alanında açılan asistanlık sınavını kazandım. Lise son ve lisans eğitimimi beş yıl süre ile MEB burslusu olarak okuduğum için yedi buçuk yıllık mecburi hizmetim üniversiteye aktarılarak Ankara'ya döndüm. Fakülteye, Lisansüstü derecelerini Psikometri alanında ABD'de tamamlayıp yurda döndükten sonra MEB Test ve Araştırma Bürosu'nda bir süre Uzman ve Büro'nun Müdürü olarak çalışmayı takiben Eğitim (Bilimleri) Fakültesi'ne geçen o zamanki unvanıyla Doç. Dr. Şefik Uysal'ın asistanı olarak alınmıştım.

Hocam, lisansüstü eğitim sürecinde iyi bir "danışman"la çalışmak çok önemli, siz de bu açıdan her zaman şanslı biri olduğunuzu söylersiniz. Bize danışmanınız Prof. Dr. Şefik Uysal hocayı anlatır mısınız?

Yüksek lisansımı 1973'te, doktoramı da 1977'de Şefik Hocamın danışmanlığında tamamladım. Lisansüstü çalışmalarımı Şefik Hoca'nın asistanı olarak O'nun danışmanlığında yürütmek akademik gelişimim açısından benim için gerçekten büyük bir şanstı. Akademik yönü ve donanımının yanı sıra iyi bir insanı tanımlarken kullandığımız niteliklerin hepsini üzerinde barındıran Şefik Hocam benim için hep "iyi bir akademisyen modeli" olmuştur. Lisansüstü çalışmalarım sırasında yürütmüş olduğu iki kapsamlı araştırma projesine beni de "Araştırma Asistanı" olarak dahil etti. Bunlardan biri 1973 yılında TÜBİTAK desteğiyle yürütülen "Yurt Dışında Yetişen İhtisas Gücü" başlıklı araştırma projesi; diğeri de 1974 yılında Sosyal Bilimler Derneği'nce desteklenerek yürütülen "Sosyal Bilimler Öğretimi - Üniversite Lisans Seviyesine İlişkin Sorunlar" başlıklı araştırma projesiydi. Bunlardan ilki TÜBİTAK, ikincisi de Ankara Üniversitesi yayını olarak basılmıştır.

Aynı dönemlerde Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve ODTÜ öğretim üyeleri ve asistanlarından oluşan geniş bir grubun katılımı ve iş birliği çerçevesinde gerçekleştirilmiş ve uluslararası boyutu da olan "Uluslararası İşgücü Göçünün Boğazlayan İlçesi Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bir Araştırma" başlıklı bir saha araştırması başta olmak üzere Şefik Hocamla birlikte katıldığımız birçok akademik çalışma daha olmuştur. Akademik gelişimime çok önemli katkıları olan bu seçenekleri bana sunduğu için Prof. Dr. Şefik Uysal Hocamı bir kez daha minnetle ve saygıyla anıyorum.

Yurtdışı deneyimlerin akademik yaşamın önemli bir parçası olduğunu biliyoruz. Siz de derslerinizde, yurtdışı deneyimlerinizden sıklıkla bahsederdiniz. Bu deneyimlerinizi bir de bülten okurları için paylaşabilir misiniz?

Evet, ilki doktora öncesi Amerika Birleşik Devletleri'nde bir yıl; diğeri de doktora sonrası İngiltere'de sekiz ay süre ile olmak üzere, üniversitelerin "öğretim elemanlarını geliştirme/yetiştirme uygulamaları" çerçeve-

sinde bilgi, görgü ve ihtisasımı artırmak üzere Ankara Üniversitesi'nce iki kez görevlendirildim.

Indiana Üniversitesi'nde Bir Grup Sınıf Arkadaşımla - ABD (1974)

Henüz doktora düzeyindeki derslerimi almaya başladığım bir aşamada yurt dışına gitme imkânım doğdu. Kabul (acceptance) talep ettiğim üniversitelerin dördünden kısa süre içinde olumlu cevap aldım. Alanımdaki gelişme ve imkanları açısından en uygun gördüğüm Indiana Üniversitesini seçtim ve oraya gittim. Indiana Üniversitesi'nde bulunduğum bir yılın ilk yarısında ağırlıklı olarak İngilizcemi geliştirmeye yönelik dersler aldım. İkinci yarısında ise alanımla ilgili birkaç derse "özel öğrenci" statüsünde dinleyici olarak katıldım. Alanımla ilgili bir başka dersi de kredili olarak aldım. Bu üniversitenin zengin kütüphane olanaklarından çokça yararlandım. Üniversitenin diğer imkanlarından yararlanma konusunda orada bulunduğum sürede akademik danışmanlığımı yapan Prof. Dr. Norman Overly'nin büyük destek ve yardımlarını gördüm. Orada tanışıp önemli yardım ve desteklerini gördüğüm bir diğer kişi de Üniversitenin Ural-Altay Dilleri Bölümü Başkanı ünlü halk bilimcimiz Prof. Dr. İlhan Başgöz oldu. Başgöz hoca ile orada başlayan dostluğumuz yurda döndükten sonra da devam etti. Halen hastalığı nedeniyle Ankara'da bir hastanede tedavi görmektedir, kendisine acil şifalar diliyorum.*

1980 yılına geldiğimizde ikinci kez Üniversitemizin/Fakültemizin "bilgi, görgü ve ihtisas artırma" uygulamaları çerçevesinde yurt dışına çıkma imkânım doğdu. Bu yurt dışına gidişim benim için aylar öncesinden bilinen bir bilgi idi (Yani ilk gidişimde olduğu gibi sürpriz bir gidiş olmadı!). O nedenle gidişim için daha rahat hazırlanma imkânım oldu. Bu ikinci yurt dışına çıkıştaki tek sorun, yurt dışında görevlendirilme kararları Fakülte ve Üniversitenin ilgili organlarından geçip, İngiltere'den kabul alma, pasaport ve vize gibi işlemlerle uğraşırken "12 Eylül Darbesi" oldu. Yeni yönetim tüm yurt dışına çıkışları durdurdu. Tam yurt dışına çıkış ümidini yitirmek üzereyken -çok da uzun olmayan bir süre sonra- yurt dışına çıkışlara yeniden izin verilmeye başlandı ve İngiltere'ye gittim. İngiltere-Londra'da kaldığım sekiz ay içinde Londra Üniversitesi'nin alanımla ilgili çalışmaları olan birimleri ve akademisyenleri başta olmak üzere; "testler" konusunda çalışmaları olan kişi ve kuruluşlarla ilişki kurma ve onların çalışmalarını yakından izleme, zaman zaman çalışmalarına katılma imkanlarım oldu. Zekâ, kişilik ve bunların ölçülmesiyle ilgili önemli çalışmalarıyla dünya çapında tanınmış bir psikolog olan Londra Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Hans Jürgen Eysenck ve yine aynı üniversitede öğretim görevlisi olup kişilik testleriyle ilgili çalışmaları olan eşi Dr. Sybil B. G. Eysenck ile tanıştım. Geliştirmiş oldukları ve kendi adları ile anılan kişilik ölçeğinin (Eysenck Personality Questionnaire) Türkiye'ye uyarlanma çalışmaları dahil, değişik kültürlere uyarlanmasıyla ilgili çalışma ve görüşmelerin bazı kısımlarına katılma fırsatlarım oldu. Ayrıca İngiltere'de kaldığım süre

* Söyleşinin yapıldığı tarihlerde Prof. Dr. İlhan Başgöz Hoca'nın tedavisi devam etmekteydi. Ancak Hocamızın, 13 Nisan 2021 tarihinde aramızdan ayrıldığını üzülerek öğrenmiş bulunuyoruz. Kendisini rahmetle ve saygıyla anıyoruz.

içinde, Londra Üniversitesi (University of London), Ulusal Eğitim Araştırmaları Vakfı (The National Foundation for Educational Research - NFER), Eğitsel ve Endüstriyel Test Servisi (Educational and Industrial Test Service Ltd. - EdITS), Bağımsız Değerlendirme Merkezleri (Independent Assessment Centres - IAC), Tavistock Kliniği, Test Ajansı (The Test Agency Ltd.) ve Açık Üniversite (Open University) başta olmak üzere çeşitli kuruluşların psikolojik testlerle ilgili çalışmaları olan birimlerinde çalışan uzmanlarla tanışma ve onların çalışmalarına katılma olanaklarım oldu.

O zaman "Bireysel Zekâ Testleri ve Uygulamaları" dersiniz yurtdışı çalışmalarınızın bir ürünüdür diyebilir miyiz Hocam?

Sorunuzla tarihe not düşme anlamında belirtmem gereken bir bilgiyi hatırlattığınız için teşekkür ederim. Başlangıçta Şefik Hocamla birlikte yürüttüğümüz, sonrasında da emekliliğime kadar benim yürüttüğüm "Bireysel Zekâ Testleri ve Uygulamaları" dersinin gereği uygulamaların ideal ortamlarda yürütülmesine yönelik Bölümümüz/Fakültemiz nezdinde başlattığımız girişimlerin zamanla meyvesini vererek o zaman mensubu bulunduğumuz Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü'ne bağlı bir "Rehberlik Birimi"nin kurulmasına vesile olduğumuzu büyük bir memnuniyetle belirtmek istiyorum. Bu birim; biri bireysel test uygulama odasına bakan aynalı gözlem odası, diğeri grupla psikolojik danışma odasına bakan yine aynalı gözlem odası olmak üzere iki gözlem odası ve 20-25 kişilik bir seminer odasından oluşan ABD ve İngiltere'dekiler başta olmak üzere benzer programların yürütüldüğü üniversitedekilerin standartlarına sahip bir birimdi. Bunun yanında bu birim, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü'nün uygulamalı birçok dersinde, "Bireysel Test Uygulamaları" ve "Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışma Uygulamaları" çalışmalarının yapıldığı bir ortamdı. Evet, yıllarca lisans ve lisansüstü düzeylerde verdiğim derslerin "Bireysel Zekâ Testleri ve Uygulamaları" ile ilgili boyutlarını bu ortamlarda yürütme imkanına sahip olmak, sayıları gerçekten yüzlerle ifade edilebilecek öğrencilerim için olduğu kadar benim akademik gelişimim açısından da önemli bir imkandı.

Hocam, size göre ölçme ve değerlendirme açısından ülkemizde öncelikli olarak ele alınması gereken sorunlar nelerdir? Bunlara ilişkin ne gibi çözüm yolları geliştirilmelidir?

Öncelikle benim bu alana yöneldiğim yıllara kıyasla, başta üniversitelerimizde olmak üzere önemli gelişmelerin olduğunu belirtmem gerekir. Birçok üniversitede Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dallarının kurulmuş olması, 2008 yılından itibaren iki yılda bir geniş katılımlarla başarıyla gerçekleştirdiğimiz Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Kongrelerini kurumsallaştırmış olmamız, EPODDER gibi sivil bir örgütümüzün olması bunların ilk akla gelenleridir.

Doğal olarak alanımızda daha yapılması/başarılması gereken birçok şeyin olduğunu düşünüyorum. Üniversitelerimizdeki Ölçme ve Değerlendirme Bölümlerinin/Anabilim Dallarının -yurtiçinde ve yurtdışında lisansüstü eğitim alanlarla- kadro açısından güçlendirilmesi gerekir. Farklı ihtisas alanı mensubu elemanların alanımızın kadrolarını işgal etmelerinin önlenmesi konusunda EPODDER'in ve ilgili bölüm/anabilim dallarının çaba içinde olmaları gerektiğini düşünüyorum. Alanımızın disiplinler-arası bir alan olduğunun bilincinde olarak ve bunun avantajından yararlanarak; lisansüstü programlar (yüksek lisans ve doktora) açabilen akademik kadro ve donanıma sahip

Emeklilik Yemeğinden Güzel Bir Anı, 2016

Oturanlar (*soldan sağa*): Nihan Demirkasımoğlu, Deniz Tuğçe Özmen, Deniz Gülleroğlu, Nizamettin Koç, Ömay Çokluk Bökeoğlu
Ayaktakiler (*soldan sağa*): Çilem Doğan Gül, Emrah Gül, Cansu Ayan, Seher Yalçın, Salih Gülleroğlu, Seval Kula Kartal, Özge Altıntaş, Emre Altıntaş, Zeki Kartal

bölüm/anabilim dalı sayılarımızı artırmalıyız. Bunu yapabildiğimiz ölçüde toplumumuzun "ölçme ve değerlendirme" alanındaki "uzman eleman" gereksinimlerine yanıt verebilme anlamında, nitelikten de ödün vermeden önemli adımların atılmasının yolu açılabilir.

2010 yılında Rektörlüğe bağlı olarak kurulan "Ankara Üniversitesi Ölçme ve Değerlendirme Uygulama ve Araştırma Merkezi (ANKÜDEM)" in ilk yöneticisi olarak görev yapmış olmak akademik yaşamımın beni mutlu eden çalışmalarından birisi olmuştur. Bu adla kurulan ilk merkez olma özelliğine sahip bu merkezin benzerlerinin çeşitli üniversitelerimizde de kurulduğunu görmekteyiz.

Ankara Üniversitesi'nden emekli olduktan sonra Maltepe Üniversitesi'nde akademik yaşamınıza devam ediyorsunuz. Başka bir üniversiteye alışmak nasıl oldu sizin için? Biraz Maltepe Üniversitesi'ndeki yaşantınızdan bahseder misiniz?

Asistanlığımdan başlayarak profesörlüğüme kadar akademik yaşamımın 44 yılını huzur içinde geçirdiğim ve bir fakültede bulunulabilecek akademik konumların hepsinde bulunma imkânı bulduğum, mensubu olmaktan büyük bir onur duyduğum Cumhuriyetimizin İlk Üniversitesi Ankara Üniversitesi'nden emekli olduktan kısa bir süre sonra Maltepe Üniversitesi'ndeki görevime başladım.

Prof. Dr. Niyazi Karasar Hocamız ve Yüksek Lisans Öğrencimiz Miray ile Maltepe Üniversitesi'nde - İstanbul (2019)

Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde göreve başlamak benim için adeta çoğu yurt dışı gezileriyle geçen bir yıl aradan sonra kaldığım yerden akademik yaşama devam gibi bir şey oldu. Adeta akademik yaşamımın ikinci baharı gibi! Bu üniversitede de daha önceden yakından tanıdığım, benim önem verdiğim akademik değerlere önem veren

güçlü bir akademik kadroyla çalıştığımı ifade etmem abartı olmayacaktır. Ayrıca Üniversite'nin içinde çam ormanlarının bulunduğu geniş ve şirin bir kampüsünün olması, teknik altyapısı ve fiziksel donanımı (derslikler, konferans-seminer salonları, dinlenme salonları vb.) çok olumlu gördüğüm yanları.

Bu üniversitede Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı'nda lisans düzeyinde "Psikolojik Testler" ve yüksek lisans (tezli-tezsiz) düzeyinde "Psikolojide Ölçek (Test) Geliştirme ve Uyarlama" derslerini; Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı'nda yüksek lisans (tezli-tezsiz) düzeyinde "Eğitimde Ölçek Geliştirme ve Uyarlama" dersini okutuyorum. Ayrıca her iki programda da "Tez" ve "Mezuniyet Projesi" danışmanlıklarım var.

Hocam akademik çalışmalarınızın yanında kitapların da sizde önemli bir yeri olduğunu biliyorum. Okurlarımız için sizi etkileyen kitaplar nelerdir bizimle paylaşır mısınız? Tarzını beğendiğiniz ve okumaktan zevk aldığınız yazarlar kimlerdir?

Kitap okumayı çok severim. Kendi kültürümüzde ve başka kültürlerde insanların yaşadığı sorunlar ile toplumsal sorunları ele alan kitaplar ve psikolojik içerikli kitaplar ön plana çıkıyor olabilir. Ayrıca eğitimin değişik alanlarında tanınmış kişilerin yaşam öyküleriyle birlikte ortaya koydukları eserleri okumaktan da çok keyif alırım. Ünlü halk bilimcimiz İlhan Başgöz'ün "Gemerek Nire Bloomington Nire: Hayat Hikayem"; İlber Oltaylı'nın "Bir Ömür Nasıl Yaşanır?"; Emine Çaykara'nın "Tarihçilerin Kutbu: Halil İnalcık"; Oktay Sinanoğlu'nun "Bye Bye Türkçe", "Türk Aynştaynı", "Büyük İnanış"; Osman Balcıgil'in "En Hüzünlü Eylül", Turgut Özakman'ın "Şu Çılgın Türkler", Ahmet Ümit'in "Elveda Güzel Vatanım" adlı eserleri hemen aklıma gelenlerin bazılarıdır.

Peki ya dizi, film? Yaşamınızda etkiler bırakan bir dizi, film ve/veya yönetmen var mıdır?

Yoğun bir televizyon izleyicisi olmama rağmen, bu ortamda iyi bir film ve dizi izleyicisi olduğumu söyleyemem. Sıklıkla olmasa bile eşim Kadriye Hanım'la birlikte, ulusal ve uluslararası ödül alan filmler izlediğimiz zamanlar da oluyor. Yönetmen olarak Nuri Bilge Ceylan ve Çağan Irmak ilk aklıma gelenler. Ben televizyonda daha çok belgeseller, eğlenirken ve dinlenirken düşündüren eğlence programları ile toplumsal sorunları değişik yönleri ile tartışan nitelikli açık oturum/panel vb. programları izlerim. Ancak, ne yazık ki belgeseller hariç bu programların sayısının son yirmi yılda çok sınırlandığını ve sıradanlaştığını düşündüğümü ifade etmeliyim.

Hocam, lisansüstü derslerinizi çoğunlukla Fakülte'deki odanızda takip ederdik. Odanız, yetiştirdiğiniz birbirinden güzel mevsim çiçekleriyle oldukça keyifli bir yerdi. Sormak isterim çiçek yetiştirmeye olan merakınız nereden geliyor? Hala ilgili misiniz?

Çocukluk yıllarımın doğanın kucağında ve yılın büyük bir kısmının yeşilliklerle, rengarenk çiçeklerle iç içe olduğu ortamlarda geçmiş olması temel etkenlerden biri olabilir. Tabii ki kent ve apartman yaşamında bunlar büyük ölçüde kısıtlanıyor maalesef. Evet, bahsetmiş olduğunuz fakülte odamdaki durumun daha geniş çaplısını evimizde de gerçekleştiriyorum. Yılın Nisan ayı başlarından başlayarak Kasım sonlarına kadar ağırlıklı olarak sardunya olmak üzere değişik renklerdeki çiçeklerle iki balkonumuzu da donatıyorum. Onların arasında etrafı rahatsız etmeyen hafif tonda müzik ve çay/kahve eşliğinde kitap okuyarak eşimle birlikte hoşça vakit geçirmeyi seviyorum.

Hocam, kıymetli eşiniz Kadriye Hanım'la birlikte yeni kültürleri keşfetmeyi sevdiğinizi iyi biliyorum. Bu merakınızın peşine takılıp dünyanın birçok ülkesine turistik

Evimizin Balkonundan - Ankara (2020)

amaçlı seyahatler de yaptınız? Bizler için bu seyahatlerinizden bahseder misiniz? Mutlaka gidilmesi ve görülmesi gereken yerler neresi sizce?

İngiltere de dahil olmak üzere Avrupa'nın gitmeyi arzu ettiğimiz ülkelerinin önemli şehirlerine gittik. Salgın öncesi son gittiğimiz yerler Moskova ve Saint Petersburg oldu. Bu gidişlerin büyük çoğunluğu turlara katılarak oldu. Ayrıca daha rahat ve ayrıntılı görebilmek amacıyla birer haftalık sürelerle gittiğimiz yerler oldu. Londra, Paris, Berlin, Amsterdam, Marsilya, Roma, Cenevre, Zürih ve Kiev bunlardan aklıma ilk gelenleridir. Gezdiğimiz yerlerin hepsi çok güzeldi. Ancak mutlaka gidilmesi, görülmesi gereken yerlerin ilk beşi derseniz; Saint Petersburg, Venedik, Roma, Paris ve Madrid derim.

Bir de ileriye dönük olarak sormak isterim, salgın olmasaydı nerelere gitmek isterdiniz?

Yurt dışı geziler açısından, öncelikle gitmek üzere sıraya koyduğumuz yerler; Bangkok, Singapur ve Hong Kong'tan başlayan Uzak Doğu ve devamında da Çin

Eşimle Birlikte - Saint Petersburg (2019)

Eşimle Birlikte - Barselona (2019)

ve Japonya gibi yerlerdi. Ancak, salgın dönemi bu isteklerimizi ertelememize neden oldu. Sağlığımız elverirse salgın sonrasında dünyayı tanıma gezilerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Söyleşimizin sonuna doğru gelirken alanımıza yeni katılan ve henüz lisansüstü eğitimlerinin başında olan araştırmacılar için önerilerinizi bizlerle paylaşır mısınız?

Üniversitelerde akademisyen adayı/akademisyen olma seçeneği başta olmak üzere çeşitli sektörlerde, alanımızda lisansüstü çalışma yapanların önünde birçok anlamlı po-

Eşimle Birlikte - Berlin (2019)

zisyon seçenekleri vardır. Bunun bilincinde olarak ve disiplinler arası bir alanda yetişiyor olmanın sağladığı avantajları düşünerek çalışmalarına azimle devam etmelerini önerebilirim.

Değerli hocam, vaktinizi bize ayırdığınız için teşekkür ederim. Son olarak eklemek istedikleriniz nelerdir?

Ben de size ve EPODDER'e çok teşekkür ederim. Bülten okurlarına ve EPODDER ailesine sevgilerimi iletirim. Son olarak, yaşamımda çok önemli bir yere sahip olan değerli eşim Kadriye Hanım ve oğlum Bora'ya olan minnettarlığımı belirtmeden geçmek olmaz. Onlara, varlıkları için şükran borçluyum.

Eşimle Birlikte - Moskova Metrosu (2019)

Eşimle Birlikte - Lizbon (2018)

Oğlumuz Bora'nın Avukatlık Ruhsatı'nı Aldığı Tören - Ankara Barosu (2017)

Akademisyen emekli olamıyor.

Prof. Dr. Ezel Tavşancıl

Merhaba Hocam, öncelikle değerli vaktinizi ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Röportaja geçmeden önce şunu belirtmek isterim ki sizinle tekrar bir araya gelebilmek, sizi tekrar aramızda görmek bizler için çok mutluluk verici. Çünkü sizin emekliye ayrılma kararınız bizler için çok ani olmuş ve hepimizi derinden üzmüştü. İsterseniz önce o dönemden başlayalım. O süreçte sizi emekli olmaya iten koşullar nelerdi? Çok yoğun bir mesleki tempodan sonra emekliye ayrıldığınızda emeklilikle ilgili beklentileriniz gerçekleşti mi Hocam?

Emekli olmamın nedeni, daha ileri yaşlarda emekli olunduğunda yeni bir hayata adapte olmanın biraz zorlaştığını gözlemlememdi. İleri yaşlarda emekli olan hocalarımın fakülteden kopamadıklarını bu yüzden ek dersler aldıklarını, almasalar bile fakülteye sık sık geldiklerini gördüm. "Herhalde, bu kadar geç yaşta emekli olunca insanın kendine ait bir hayatı kalmıyor" diye düşündüm. Çünkü biliyorsunuz, akademisyenlik çok yoğun bir yaşam biçimi. Bütün hayatınızı kaplıyor. Bazı hobileriniz var tabi ki, özel yaşantınız da var ama çok büyük bir kısmı akademik yaşamla geçiyor. Hobilerime zaman ayırabilirim, daha sakin bir yaşam programım olabilir, daha esnek olabilirim, kendime ayıracağım daha çok zaman olabilir gibi bazı nedenlerle hatta yeni bir alana kendimi adapte edebilirim gibi beklentilerle erken emekli oldum. Aslında benim en çok sevdiğim, tatmin eden şey "öğretmek" ve "öğrenmek". Bu ikisi, benim için hayatın anlamı gibi bir şey. Ama yine de emekliliği denemek istedim.

Emeklilikle ilgili beklentilerim olsa da bazen planlarınız istediğiniz şekilde gerçekleşemeyebiliyor. Öyle aksilikler oldu ki emekliliğe dair planladığım şeylerin

Yayına Hazırlayan: Yasemin Duygu ESEN

Yüksek lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ana bilim dalında tamamlamıştır. Ankara Universitesi'nde aynı ana bilim dalında doktora eğitimine devam etmekte ve bir devlet okulunda matematik öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

hiçbirini yapamadım. Emekli olduktan çok kısa bir süre sonra annem düşerek kalça kemiğini kırdı, onun arkasından da kanser olduğu ortaya çıktı. Neredeyse tüm eforumu bu sağlık sorununa aktarmak zorunda kaldım. Bir yerde de emekli olduğuma çok sevindim; çünkü, aksi halde hem akademik yaşam hem de bu sağlık sorununu bir arada yürütemezdim. Ardından, annemi kaybettim. O dönem, çok üzüntü verici bir dönem oldu benim için. Annemin vefatının ardından kendimi biraz toparladıktan sonra fakülteye tekrar döndüm. Yani hiçbir şey planladığımız gibi olmuyor.

Bir zamanlar ben de bebekmişim

Bir de bir şey fark ettim; akademisyenin emeklisi olmuyor. O mümkün değil. Ya biz belli özelliklerimizden dolayı akademisyen oluyoruz ya da akademisyenlik bizi belli bir yaşam biçimine zorluyor. Akademisyenlik tüm hayatınızı kaplıyor; bunun farkına vardığımda hocalarıma üniversiteden kopamamalarına çok hak verdim. Çünkü öğrencilerinizle birlikte var oluyorsunuz, onlarla birlikte hayattan daha çok zevk alıyorsunuz. Bu bambaşka bir şey… Yani öğrencilerle iletişim ve o birliktelik, bir şeyler öğrenmenin, bir şeyler öğretmenin ve bir

Annem ve vefat eden ablam Gölge

şeyleri başarmanın zevki bir başka.

Bunda, gönül bağı kurmanızın da katkısı olabilir mi, Hocam? Üniversiteye, mesleğinize ait hissetmeniz; okulu ve bizleri sahiplenmeniz… Yani aidiyet duygusu ve sahiplenme; bunların da etkisi olabilir mi?

Kesinlikle. Hatta başka bir üniversiteye geçmememin nedeni kesinlikle kurumuma karşı bir aidiyet duygusu. Bu biraz da benim kamucu olmamdan kaynaklanan bir şey.

Kardeşlerim ve ben (ağabeyim, annem, vefat eden ablam ve ben, fotoğrafı çeken ablam Ulcay)

Bizim için siz "Ezel Hocamız"sınız. Bizim Ezel Hocamız akademi dışında nasıl biri? Yani, onun yüzünü güldüren, ona keyif veren şeyler neler? Hobileri, olmazsa olmaz rutinleri?

Şimdi, Ezel Hoca deyince aklıma şöyle bir anım geldi, Duygu'cuğum; benim kızım o zamanlar lise sondaydı sanıyorum, evet, bir şey için fakülteye gelmişti. O gün ilk defa benim dersime girmişti. Dersten çıktıktan sonra gözlerini açarak "Anne, bu sen misin?" dedi bana. Beni o kadar tanıyamamış.

Çok fark var diyorsunuz?

Çok fark var sanıyorum. O, annesi olarak gördüğü için herhalde. Ama gözlerini kocaman açmış ve bana "Anne, bu sen misin?" dediğini hatırlıyorum… Gerçekten insan özel yaşamında daha farklı oluyor herhalde. Ben

bu kadar farklı olduğunun ayırdında değildim. Ben öğrencilerimin hepsini çocuğum gibi görüyor ve çok seviyorum. Elimden gelen her şeyi yapmak istiyorum onlar için. Aslında benim için en temel olan şey, daha önce de dediğim gibi, "öğrenmek ve öğretmek". Aklıma bir şey geldiği zaman onu öğrenmeye çalışmak. Aynı şekilde öğrencilerimin de olmasını bekliyorum. Öğretmek derken de şunu kastediyorum; öğrenmeyi öğretmek. Yani nasıl öğreneceğini öğretmek daha çok. Bu araştırmanın da temelidir biliyorsun; öğrenmeyi öğretmek. Belki gerçekten yapmaktan zevk aldığım şey aynı zaman da işim de olmuş.

Babam Hüseyin Tavşancıl

Sizin çok şanslı olduğunuzu söyleyebilir miyiz, Hocam? Türkiye gibi bir ülkede gerçekten sevdiği işi yapabilen biri olmak anlamında?

Doğrusu bir ara "Ben çok yanlış bir seçim yapmışım" diye düşündüm. Arkeolojiye, güzel sanatlara ilgim var. Resim sanatına yeteneğim de var. Emekliliğim sırasında bir ara resim atölyesine gittim. Hem evden uzaklaşabilmek hem de hayatımda biraz hareket olsun istedim. Atölyeye giderek ders de alayım ve teknik kısmı tamamlayayım istedim. Ama resim yapmaktan daha çok müze gezerek, resimlere bakarak, onun bana ne hissettirdiği ile ilgili kısım bana daha keyifli geldi. Sanat tarihi yani, arkeoloji de o açıdan ilgimi çeker her zaman. Kazılara çıkma düşüncesi, ince fırçayla parçaları temizlemek, o parçaların ne anlama geldiğini, hangi döneme ait olduğunu bulmak çok keyifli. Hatta, arkeolojiye olan ilgim o kadar çok arttı ki tekrar üniversite sınavına girip arkeoloji bölümünü okumayı ciddi ciddi düşündüm. Yaş kemale erdiği için bastonla kazıya gidemeyeceğimi düşünerek vazgeçtim.

Arkeolojiye ilgi duyan kişilerde antika sevgisine de rastlanabiliyor. Antika eşyalara karşı ilginiz olduğunu da söyleyebiliriz miyiz?

Çoook… Çok fazla var. Antikacıları gezmeyi de severim.

Hocam gerçekten, öğretmek kadar öğrenmeyi de seviyorsunuz…

Evet, çok. Şu anda, ikinci bir üniversite olarak sosyoloji bölümü okuyorum. Bitirmek üzereyim, bir dönemim kaldı. Bahar döneminde dört dersimi de verdikten sonra mezun oluyorum. Bu emeklilik sürecinde bunu yapabildim sadece. Aslında, farklı bir kulvar olarak oyun terapisi, masal terapisi gibi eğitimler de ilgimi çekiyor; çocuklarla bir arada olabileceğim eğitimler. Ama elbette önce bahardaki sosyoloji derslerimi bitirmeliyim.

Hocam bahsettiğiniz eğitimler ve şu andaki yolunuz çok dinamik, çok şaşırtıcı. Dinamiklikten kastım; heyecanlılık. Ölçme ve değerlendirme alanından çok farklı, bambaşka bir alandan bahsediyorsunuz. Oyun ve masal terapistiliği…. Neden bu alanlar, Hocam?

Ben hep derste anlatıyorum ya; araştırmacı ruha sahip olmak, araştırmacı tutum ve davranışlarına sahip olmak daima küçük yaşlardan itibaren olması gerekir diye. O tutumlar öğrenciler üniversiteye geldikleri zaman

artık kalıplaşmış oluyor. İlgimin sebebi biraz da bununla bağıntılı. Daha küçük yaştaki çocuklara, o tutumları ve davranışları kazandırabilme amacım, isteğim var. Mesela, benim doktora tezim için düşündüğüm konu; çocuklara istatistikteki olasılık kurallarını oyunlarla öğretmek ile ilgili idi. Biz çocuklardaki o olasılı düşünmeyi belli bir kalıba sokuyoruz ve çocukları hep tek yönlü düşünmeye zorluyoruz. Halbuki, her şeyin başka bir olasılığı da var. Biz o olası düşünmeyi, çocuklarda var olan yetiyi farkında olmadan yok etmeye çalışıyoruz. Tek tip cevaplar isteyerek… Aslında olası düşünme eğilimini desteklesek çok daha farklı bir yöne gidecek… Belki şu anda üstünde çok durduğumuz eleştirel düşünme becerileri bunlarla oluşacak… Ama biz bunları zaten ilkokul çağından itibaren köreltiyoruz. Sonra da iş işten geçmiş oluyor maalesef. Çünkü çocuk öyle düşünmeye, öyle bakmaya alışmış oluyor. Ben doktora tezim için düşündüğüm bu konuyu danışman hocama söylediğim zaman "sen bunu daha sonra bir araştırma olarak yaparsın, şimdi başka bir konu yapalım" dedi. Sonra da nedense ben onu yapamadım. Bu da içimde ukde olarak kaldı. Fakat, şimdi bir doktora öğrencim buna çok benzer bir konu önererek geldi bana ve ben hemen kabul ettim. O kadar mutlu oldum ki… Şimdi onunla bu konu üzerinde çalışacağız.

Sizin çocuklara olan ilginiz sevginizin hep var olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla anne olunca bu sevgi eminim ki bambaşka bir boyuta taşınmıştır. Ama anne olmayı bir kenara koyarsak; tüm hayatınız boyunca en güzel iyi ki'niz, "iyi ki bu başıma geldi" ya da "iyi ki ben bunu yaptım, hiç pişman değilim, geriye dönsem bedeli ne olursa olsun yine bunu yapardım" dediğiniz bir şey var mı, Hocam?

Akademisyen olmak.

Lisans öğrencisiyken

Akademisyenliği de saymazsak, bunun dışında hocam?

Valla, gerçekten bu işte. Öğrenme öğretme dedim ya bu fırsatı sağlayan bir meslek seçmişim kendime. O benim iyi ki'm. Başka iyi ki'm var mı; kızımın doğumu elbette. Ve kızımın üniversiteden mezuniyeti. İyi ki dediğim bir şey var, o da tekrar üniversiteye dönmem. Tabi yine öğrencilerle birlikte olmak. Yani hakikaten, öğrencilerle birlikte olmak insana farklı bir enerji ve farklı bir duygu veriyor. Çok fazla içselleştirdiğim bir şey bu. Ne olabilir? Düşünüyorum… İyi ki dediğim… Genel olarak hayattan memnunum. Genel bir memnuniyet hali…

Hayat keşke sadece hep mutlu anılardan ve doğru kararlardan oluşsa. Ama ne yazık ki bu pek mümkün olmuyor. Sizin "keşkeniz" var mı, Hocam? Varsa ve çok özel değilse, en büyük keşkenizi bizimle paylaşabilir misiniz?

Tabi ki sağlık sorunları ve kayıplar. Ben, mesela, 15 yaşımda babamı kaybettim. Her kız çocuğu gibi babasına çok düşkün bir kız çocuğuydum. Benim için çok zor bir dönemdi. Annemin sayesinde çabuk toparladım.

Ama o bir yıl çok kötü bir dönemim oldu benim. Çok genç bir yaşında da ablamı kanserden kaybettim. Bunlar hayatın acı gerçekleri, her zaman herkesin başına gelebilecek şeyler. Ama keşke her ikisi de hayatta olmuş olsaydı.

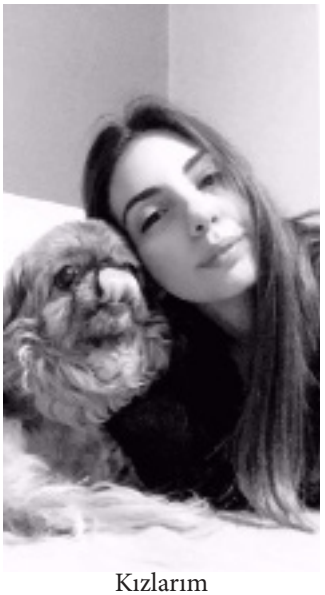

Kızlarım
Çakıl ve Gölge Alaz

A evet, bir keşkem daha var benim; keşke sesim güzel olsaydı. Çok isterdim. Ya da keşke iyi bir şekilde bir enstrüman çalabilseydim. Yüksek lisans yaparken baglama dersi almak için kursa gittim ancak devam etmedim, çünkü çok yeteneksizdim. Bir ara da dans eğitimi almayı düşündüm. Aslında, baktığımızda hep çabalamışım. Bir takım sağlık sorunları vesaire beni hep dönem dönem engellemiş.

Kızım
Gölge Alaz'ın
mezuniyeti

Bunlar benim kontrol edemediğim, müdahalem dışındaki keşkelerim, kontrol edebildiklerimi sanıyorum "iyi ki" lere çevirdim, çevirebildim.

Bir keşke dediğim şey de; üniversiteye tekrar dönme kararımdan sonra oldu. Keşke başvurmasaydım, dedim. Çünkü o kadar uzun sürdü ki, 11 ayda tekrar dönebildim, 18 yıl önce profesör olduğum üniversiteme yeni koşullarla tekrar profesör olarak atandım. Ama daha sonra bu dönüş iyi kilerim arasına katıldı.

Danışman hocanızdan, ailenizden bahsettiniz ve hep "iyi ki akademiyi seçtim, olmam gereken yer burasıydı" dediniz. Sizi bu seçime bilinçli ya da bilinçsiz şekilde yönlendiren, size rol model olan ebeveyniniz, hocanız, aile büyüğünüz, arkadaşınız; yani hayatınızda önemli role sahip olan insanlar var mıydı? Varsa kimlerdi, Hocam? Hangi yönleriyle size büyük bir iz bıraktılar?

Ben hukukçu bir aileden geliyorum, Duygu'cuğum. Babam, ablam avukattı; abim, abimin eşi, iki çocukları, ablamın oğlu, kuzenlerim, kuzenlerimin çocukları avukat… Böyle bir hukukçu aileden geliyorum. Ama ben üniversite sınavından önce hukuk alanını geri planda düşünüyor, ODTÜ idari bilimler veya mimarlık istiyordum. Tercih sistemi tam bizim zamanımızda çıkmıştı; tercihlerimizi yapıp sınava girerken götürüp teslim ederdik. Ben bir tercih hatası yaparak en çok girmeyi istediğim ODTÜ İdari İlimleri kazandığım halde bu fakülteye girdim. Sonra ikinci sene, üniversite sınavına tekrar girmek istedim. Bu sefer hukuka düşünüyordum, aile mesleği olarak. Ancak hem Türkiye'nin o dönemki şartlarından hem de fakültedeki notlarımın çok yüksek oluşundan dolayı devam ettim. Fakülteyi birincilikle bitirdim. Lisansüstü eğitime istatistik ve araştırmayı seçerek devam ettim. Rol model olarak etkilendiğim hoca; İlhan Akhun Hoca'dır. Benim danışmanım. Onun o dürüstlüğü, son derece öğrencilerine yakın ama mesafeli olan tavrı, aynı zamanda işinde inanılmaz düzenli olması, örnek bir akademisyen olması …. Hayran kalırdım… Bir defteri vardı; öğrencilerinin devam devamsızlık durumunu tuttuğu. San-

ki çizelge değil de bir sanat tablosu idi. İlhan Hoca çok mükemmel bir hocadır. Bir iyi ki'm de onun öğrencisi olmamdır. İlhan Hoca'nın öğrencisi olmak benim için bir kazanç.

Emeklilik yemeğinden...

Ayaktakiler (*soldan sağa*): Ömer Kutlu, Ayşe Çakır İlhan, Hande Kutlu; Oturanlar (*soldan sağa*): Fazilet Akhun, İlhan Akhun, Ben ve Annem...

Hep dediğiniz gibi akademi efor isteyen bir alan. Kişiden çok fazla fedakarlık istiyor; kendinden, ailesinden, sevdiklerinden… İnsan bazen motivasyonsuz, güçsüz hissedebiliyor. İnsanın inişler çıkışları olabiliyor. Sizin inişlerinizde, çok bunaldığınız anlarınızda sizin motivasyonunuzu yükselten şeyler nelerdi, Hocam?

Aslında akademisyenlik bir yaşam tarzı herhalde, değil mi? Yani gerçekten, yaşam felsefen de ona göre oluşuyor. Dolayısıyla, motivasyonun kendiliğinden yükseliyor. Başarmak, bitirmek ve sonlandırmak duygusu herhalde. Yoksa bırakırsın… Mesleğin kendisi beni güdülüyor. Yoksa çöker kalırsın sanırım.

Çok yorgun, çok hasta olabiliyorsun ya da özel hayatında acı çektiğin olaylar olabiliyor. Ama hangi koşulda olursa olsun bu başka bir kulvar. Buraya atlayabilmek önemli sanıyorum. Sanatçılar gibi, hangi koşulda olursa olsun sahne açılacak. Bir de, işin kendi özel durumu onu yaptırıyor. Elbette, bir de, en önemli motivasyon yaptığın işi sevmek. Başardığını görmek, onu sevmek…

Bizleri kırmayarak bize vaktinizi ayırdığınız, değerli anılarınızı bizlerle paylaştığınız, Ezel Hocamızı başka yönleriyle tanımamıza fırsat verdiğiniz için öğrenciniz olarak ve dernek adına çok teşekkür ederim Hocam.

Ben teşekkür ederim, Duygu'cuğum. Seninle sohbet çok keyifliydi.

Konu bir traktörden nerelere geldi

F

t

sd

p < .05

p < .01

Prof. Dr. Şener Büyüköztürk

Hocam merhabalar. (Gülüşmeler) Bu röportajı sizi daha yakından tanımak, tecrübelerinizin bize yol göstermesini sağlamak için yapıyoruz. Sizi sizden dinlemek istiyoruz, kendinizi tanıtır mısınız?

Evet tabi, teşekkürler. Ben Adana Kadirli'de doğdum. İlk ve orta tahsilimi de orada tamamladım. Lise için Adana'ya geldim, Adana Erkek Lisesinde bir yıl yatılı okudum. Daha sonra ailem Adana'ya gelince gündüzde devam ettim. 1975 yılında Hacettepe Üniversitesi Matematik Bölümünü ikinci tercihim olarak kazandım. İlk tercihim ODTÜ Matematikti. Hacettepe'de başladığım lisans öğrenimimden dördüncü sınıfta, 1980 yılında, matematik ön lisans diploması alarak ayrıldım. 1981 yılında üniversiteye giriş sınavını tekrar kazandım ve bu kez yerleştiğim Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlama Bölümünü 1985'te bitirdim. Üniversitede araştırma görevlisi olan sınıf arkadaşlarım, bir araya geldiğimiz bir gün bana yüksek lisans yapmamı önerdiler, "Akademisyen olmak istiyordun, kendini

Röportaj sonrası hatırası, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı, 2020

Yayına Hazırlayan: Merve YILDIRIM SEHERYELİ

Yüksek lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalında tamamlamıştır. Aynı ana bilim dalında Hacettepe Üniversitesi'nde doktora eğitimine devam etmekte ve Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

neden dışarıda tutuyorsun?" dediler. Aslında okulu bitirince başvurmuştum; İlhan Akhun hocamız o zaman beni asistan olarak almayı istemişti ama dili geçememiştim. 1990 yılında yüksek lisansa başladım. 1991 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi İstatistik ve Araştırma Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladım. Tabi bu döneme kadar 1978 yılında Türkiye İstatistik Kurumunda (bilgi işlem sistem operatörü), 1979-1986 yılları arasında Adalet Bakanlığında (memur, yazı işleri müdürü), 1986-1990 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığında (şef, eğitim uzmanı) çalıştım. Daha sonra olmak istediğim yere akademiye geçtim ve 2004 yılına kadar Ankara Üniversitesinde çalıştım. Bu süreçte 1992 yılında yüksek lisansımı, 1996 yılında doktoramı tamamladım. Hemen ardından 1997 yılında altı ay ücretli izin iki ay da yıllık izin kullanarak Austin'de, Texas Üniversitesinde bulundum. Amacım istatistik ve araştırma eğitiminin nasıl yapıldığına ilişkin deneyim kazanmaktı. 1999 yılında yardımcı doçent oldum ve 2004 yılında emekli olana kadar çalıştım. Ardından Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesine geçtim ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme alanından doçentliğe başvurdum. 2000'li yılların başında YÖK, Eğitim İstatistiği ve Araştırma Ana Bilim Dalını ilk olarak Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalının bir alt alanı ve daha sonra da doçentlik başvuru alanımız olarak tanımladı. Bizler de o alandan başvurduk ve 2005 yılında doçent oldum. 2010 yılının eylül ayına kadar Başkent Üniversitesinde çalıştım; sonra her zaman çalışmaktan gurur duyduğum Gazi Üniversitesinde arkadaşlarımızla birlikte Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalını kurduk. Kısa zamanda 32'si araştırma görevlisi olmak üzere toplam 42 kişi olduk. Yaklaşık bir buçuk yıl içinde hem yüksek lisans hem de doktora programlarımızı açtık. 2010 yılında profesör olduğum Gazi Üniversitesinden 2015 Ocak ayında ikinci kez devletten emekli olarak Hasan Kalyoncu Üniversitesi Eğitim Fakültesine geldim. Burada da arkadaşlarla birlikte Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalını kurduk ve tezli yüksek lisans eğitimlerini başlattık. Halen Eğitim Fakültesi Dekanı olarak görevimi sürdürüyorum. Hasan Kalyoncu Üniversitesinde eğitim sektörünün paydaşlarıyla yakın işbirliği içinde çalışmaktayım; aynı zamanda Yeşilay Cemiyeti Bilim Kurulu üyesiyim ve saha çalışmalarına da danışmanlık yapıyorum.

Yazı İşleri Müdürü, Ankara 4. Vergi Mahkemesi, 1982-1986.

Hocam 42 yıllık iş yaşamı ile kocaman bir hayat serüveni anlattıklarınız. Bu olaydan bir ders çıkarmalısınız dediğiniz bir tecrübenizden bahseder misiniz?

Öncelikle şunu söylemek isterim, iyimser bir kişiliğim var. Olaylara her zaman olumlu yönden bakmanın hem insanı mutlu ettiğini hem de daha doğru kararlara götürdüğünü gördüm. Bu özelliğim ile tutarlı olarak da hayatta pek çok kez deneyimlediğim bir inancım var: Her işte bir hayır vardır. Bu konu ile ilgili çok şey anlatabilirim ama iki olay ile sınırlandırayım. Birincisi; benim üniversiteye geçişim ile ilgili bir olay. MEB'de

çalışırken Yabancı Diller Merkezi vardı; memurlar bir yıl ücretsiz eğitime giderdi. Ben de ileride akademik hayat düşündüğüm için geleceğime yatırım yapmak istedim. 1989 yılında ilk başvurum kabul edilmedi; sonraki yıl yine başvuru yaptım. İlgili şubenin yöneticisi sözlü olarak beni birim adına yabancı diller merkezine göndereceklerini söyledi. Ben de bütün hazırlıklarımı ona göre yaptım. Ancak ilerleyen zamanlarda anılan merkeze bir başkasının gitmesine karar verildiğini öğrendim. Çok ama çok üzüldüm. "Burası senin yerin değil, bir an önce bu kurumdan ayrıl." düşüncesi aklıma yerleşmeye başladı. O sırada arkadaşlarımın yönlendirmesi ile çok kısa dönemde, 1990 yılı güz döneminde yüksek lisansa başladım. Yaklaşık iki ay sonra da fakülteden araştırma görevlisi olarak çalışmak üzere teklif aldım. MEB'de uğradığım haksızlık, yaşadıklarım beni çok hızlı bir şekilde üniversiteye taşıdı diyebilirim. Aslında akademiye geçiş için motivasyonum vardı ama odağım değildi. İkinci konu da 1996 yılının yaz döneminde doktoramı savunacağım sırada gelişti. Süreçte üst üste bazı talihsizlikler yaşandı; tez savunmam ötelendi. Bu sırada üniversite yönetim kurulu yardımcı doçent ataması için doktora sonrası iki yıl bekleme süresi getirdi. Ben birkaç ay önce savunsaydım kadroya geçip özlük haklarımı elde edecektim. O dönem de çok üzülmüştüm. Madem öyle Şener, sen de yurt dışına git, dedim. O zamanlar yurt dışına gitmek çok da popüler değil; parmakla gösterilir gidenler. Olur mu, olmaz mı? Harun Özcan ve Arife Özcan adında iki arkadaşım vardı Austin'de. Sağ olsunlar. Onların yardımıyla kabul belgesi alıp Texas'a gittim. Hayatım ondan sonra büyük ölçüde değişti. Şimdi düşünüyorum; gitmemdeki en büyük motivasyon, yardımcı doçentlik kadrosuna atanamamam nedeniyle ortaya çıkmıştı. Aslında şunu demek istiyorum; genç arkadaşlara; bir olumsuz durumla karşılaştıklarında o olumsuzluğun ileride kendilerine çok büyük hayırlara dönüşebileceğini de düşünsünler. Zorluklarla baş ederken her şeye rağmen hayata pozitif baksınlar; bu süreçlerin kendilerini daha da güçlü kılacağını düşünsünler. Size bunu önereceğim.

Osmaniye Zorkun Yaylasında, 1972

Biraz önce anlatırken yatılı okuduğunuzdan, ailenizden uzak olduğunuzdan, sizi zorlayan tecrübelerden bahsettiniz. Sizin bu zorlukları avantaja çevirmenizi sağlayan mekanizmalar nelerdir?

En önemli mekanizma yılmazlık diye düşünüyorum, psikolojik sağlamlık. Eskiden Anadolu'da, kırsalda çocuklar sanki doğuştan yılmazdı. Sokakta, bahçede, tarlada, çayda tek başınasın. Koşuşturursun; çamurda top oynarsın; komşunun bahçesinde ağaca çıkarsın; kendin bağımsız bir şekilde gider gelirsin. Hayatın tüm gerçekliğini yaşarsın. Kadirli'de babamın dükkânı vardı. Orada çalışmak, oranın temizliğini yapmak, etraftaki esnafla iletişim kurmak, gelen gidenle

ilgilenmek, koşturmak bizi gerçek yaşama hazırladı diye düşünürüm hep. Babam da bizim küçükken çalışmamızı isterdi. Yanında tarlaya, bahçeye götürürdü. O önden giderdi; biz hep ona yetişmeye çalışırdık, babam yürürdü tabi bize koşar gibi gelirdi. Biz de koşardık ona yetişmek için tarlalar arasında mücadele ederdik çoğu zaman. Tarlada suyun içinde olmanız, o çocuk halinizle başka bir şey; böyle bitkinin yanında su akıyor gidiyor, ona hayat veriyor; sonra hasadı görüyorsunuz. Bir plan var; hedef var. Sürekli ne yapıp ettiğinizi tartıyorsunuz, değerlendiriyorsunuz; müthiş bir paylaşım var, dayanışma var; babanız size, kardeşlerinize, diğer çalışanlara işler veriyor; adaleti görüyorsunuz. Böyle bir ortamda büyüdük ve bu ortam bizi yılmaz yaptı. Sonra liseyi bir yıl pansiyonda okuduğum dönem büyük bir salonda, yatakhanede 90 kişi kaldık. İki katlı ranzalarımız vardı, gacır gucur; uyuyana kadar ninni gibi dinlerdik. Hijyen, ayak kokuları… :). Yani yaşamın, gerçeğin içindesiniz. Planlı olma, ders çalışma becerisi, özellikle yazarak çalışma alışkanlıklarım yatılı okuduğum dönemde oldukça gelişti. Dostluklar gelişti, dayanışmanın, birlikte hareket etmenin kıymetini fazlasıyla gördük. Sonra üniversiteye geldik. Ailemin ekonomik durumu bir ara kötüleşti. Ablam öğretmendi. Benim dışımda iki kardeşim tıp fakültesinde okuyordu. Birimizin çalışması gerekiyordu; en uygun bendim. Matematik bölümündeydim. 1978 yılında ilk defa işe başladım. Türkiye İstatistik Kurumunda önce gündüz vardiyasında veri giriş elemanı olarak çalıştım. Sonra gece 12.00 sabah 08.00 vardiyasında sistem operatörü olarak çalışmaya başladım. Sabah da servise binip Beytepe'ye geliyordum. Bu dönem benim için gerçekten zorluklarla dolu bir süreçti. Düzensiz bir hayat. 12 Eylül öncesini yaşayan büyüklere sorduğunuzda, hep şunu duyacaksınız: "Biz ne dönemlerden geçtik." Gerçekten de o dönemlerde siyasi-toplumsal atmosfer büyük zorluklarla doluydu. Ekonomik zorlukların yanında döneme özgü en çok hatırlananlardan biri şüphesiz güvenlik riskiydi. Ancak içinde yaşadığınız bu mücadele sizi güçlü kılıyor bir süre sonra.

Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampüsü, Hazırlık Sınıfı, 1976

Bir sohbetimiz sırasında, eğitiminiz devam ederken gösterdiğiniz bu yılmazlığın altındaki motivasyondan bahsederken bir traktör hikâyesi anlatmıştınız.

Evet, biz büyürken iyi bir üniversiteye gitsek, iş güç sahibi olsak da babamıza traktör alsak derdik hep. Amcalarımızın traktörü vardı; babamızın yoktu. Özellikle benim o zamanki hayalim, hedefim traktördü. Çünkü olmamasının sıkıntısını yaşıyorduk. Lazım olunca hep başkalarına, amcamız bile olsa rica ediyorduk. Amcanızın traktörü başka işlerde olabiliyor; başkalarına rica minnet etmek durumunda kalıyorsunuz. Traktör sahibi olmak güzel bir şey; o zaman bizim için çok güzeldi yani. :).

Genel olarak sakin ve sabırlı bir insansınız, en zor olaylarda bile. :). İçten içe tahammül edemediğiniz bir olayla karşılaştığınızda nasıl davranıyorsunuz?

Gerçekten sabırlı, sakin bir insanım ancak bizi de zorlayan olaylar olmuyor değil. Yeri geldi; söylemek istiyorum. Hepiniz tanırsınız. Benim de çok sevdiğim bir dostum, arkadaşım Ömer Kutlu bir gün bana şöyle dedi: "Bazen benim nezaketimi zaaf olarak algılayan insanları görüyorum. Ben onlara acıyorum, ben onlar adına üzülüyorum." Böyle durumlarla karşılaşıyoruz tabi ama bunların hiçbiri bizi yıldırmıyor. Bizim vazifemiz sabretmek ve öncelikle dinlemek. Bazen size ulaşan sorunları anında çözemiyorsunuz; mümkünse çözümü erteliyorsunuz; yarın görüşelim, diyorsunuz. Çözüm adına da olsa ani tepkilerden kaçınmanın çok faydasını gördüm. Olayların üstünden 24 saat geçince çok şey değişiyor. İnsan başını yastığa koyunca kendini değerlendiriyor; problemin tarafına veya taraflarına "Ben bunları neden söyledim." diyebiliyor. Bazen bir problemin çözümü için çok fazla ısrarcı olmamak gerekiyor. Karşınızdaki kişi onu dinlediğinizi, ona değer verdiğinizi, samimiyetinizi gördüğünde sakinleşiyor. Ona tevazu içinde yaklaştığınızda bir süre sonra sizin ön yargısız samimiyetiniz olumlu etki yaratıyor. Karşı tarafın size dönük bir empati kurmasını da sağlamanız çözüme önemli katkı sağlıyor. Çözemediğimiz sorun pek hatırlamıyorum.

Gününüz aslında oldukça yoğun ve stresli geçiyor hocam. Bu stresten kurtulmak için neler yaparsınız?

Benim çok sevdiğim aktivite yürüyüş. Doğada, parkta, yolda hep yürümeyi tercih ediyorum. Fırsat bulduğumda fakülte koridorlarında bile yürüyüş için vakit ayırıyorum. Gören arkadaşlar da bana katılıyorlar. Pandemi döneminde yürüyüş bir tercih olamıyor maalesef. Onun yerine işe, özellikle projelere odaklanıyorum. Projeler benim hayat bulduğum yer. Önceki projelere bakıyorum, Allah'ım ne güzel projeler yapmışız, diyorum. :). O projelerin sonuçlarına, şu an yürütmekte olduğumuz projelere bakıyorum. Yeni proje fikirleri için notlar alıyorum. Tabi bir de (Hocamızın ses tonu yumuşar.) akşam eve gittiğimde eşimle sohbet etmek, TV'de onunla bir şeyler izlemek gerçekten tüm stresimi alıp götürüyor.

Eşi ile Saraybosna'da, 10 Haziran 2015
"Sen bana bakma, ben senin baktığın yerde olurum.
Özdemir Asaf"

Hocam ben eşinize nasıl değer verdiğinize, güzel iletişiminize bizzat şahit olan biriyim. Sizi gördükçe umutlarımız artıyor. :). Eşinizle nasıl tanıştınız?

Ben eşimle görücü usulü evlendim. Ablalarımız aynı okulda öğretmendi. Bizi yakıştırmışlar; uygun görmüşler. Hani iyi ki de uygun görmüşler. :). O dönem, böyle görücü usulü ile evlenmenin yavaş yavaş azaldığı, üniversitede flörtlerin falan söz konusu olduğu bir dönem. Biz 1981 yılında sözlendik, 1983 yılında evlendik, 38. yılındayız evliliğimizin. Çok da iyi etmişiz. Görücü usulü, bizim daha medeni ilişkiler kurmamızı sağladı; mutlu bir yuva kurmamıza vesile oldu. Riskleri çoktu ama bizde hiç biri olmadı. Aileler demek ki çok iyi tarttı. Hocam Gül Abla hemen kabul etti mi? Gül Abla'nın annesi kabul etti. :). Aslında çok ilginçtir, burada anlatmam uygun olur

mu bilemiyorum tabi. Ben eşimi 1979 yılında Adana'ya ablamların yanına yaptığım bir seyahatte görmüştüm. Ablamla eniştem bir arkadaşlarına misafirliğe gidiyorlardı; ben de yoldan gelmiştim; nereye gidiyorsanız beni de götürün, dedim. Eşimin ablasına gitmişiz; orada Gül'ü gördüm. Laf arasında adını, nerede okuduğunu öğrendim –Paksoy Lisesi-, istihbarat yaptım. :). Sonraki gün öğleye doğru okul çıkışında yolda bekledim; gelmedi; görmedim yolda. Çok üzüldüm. Unuttuğumu sandım. İki sene sonra annem aradı, "Seni evlendiriyoruz." dedi. Nereden geldiyse, bilinçaltı mı desem, aklıma hemen Gül geldi. Anneme kimle diye sordum. "Sen bilmezsin, ablanın okuldan öğretmen arkadaşının kardeşi" dedi. Allah'ım, dedim. :). Sonra da Allah nasip etti işte.

Hocamız ve Eşi, Ankara, 2015

Akademik hayat ile evliliğinizi nasıl birlikte sürdürebiliyorsunuz?

Burada en önemli iş eşe düşüyor aslında. Eşinizin "ama"sız, ön yargısız desteğini alamıyorsanız akademik hayatınız da evliliğinizde felce gidebilir. Eşim ve çocuklarım beni "ama"sız desteklediği için ben akademik hayata daha fazla odaklanıp hedeflerimi daha erken gerçekleştirme imkânı elde ettim. Sağ olsunlar. Sonrasını siz planlıyorsunuz. Bir denge işi, zamanla o dengeyi buluyorsunuz. Mutlaka ailenize vakit yaratıyorsunuz. Hafta sonunu, akşamları onlara ayırıyorsunuz. Sinema, piknik, parka gitmek, kaliteli vakit geçirebilmek için yollar buluyorsunuz. Aslında benim akademik kariyerim ailemin de kariyeri. Şüphesiz benim aileme daha iyi yaşam koşulları sağlama imkânım bu kariyer sayesinde olmuştur. Bir traktör hayal ederken kendi evimizi barkımızı, otomobilimizi alıp dünyayı görme fırsatları elde ettik. Şükürler olsun. Yaptığımız kariyerin bu şekilde dönmesini görmek de bizi hem mutlu hem de motive ediyor. Bu nedenle eşinizin, ailenizin desteğini almanız şart.

Torunu Mert ile, HKÜ Eğitim Fakültesi, Mart 2020

İkisi de meslek sahibi olan çocuklarınız, bir de artık çok tatlı bir torununuz var. İdari görevleri olan bir akademisyensiniz. 60'tan fazla makale, dergi hakemlikleri, eğitici olduğunuz paneller, seminerler, çalıştaylar… Bu başarılarınızı hangi kişisel özelliklerinizle açıklarsınız?

Bir kere insanın olduğu her yerde sorunlar karşımıza çıkıyor. O anlattığım yılmazlık burada da benim için önemli bir avantaj. Buna ek olarak çok çalışırım, hem planlı hem çok çalışırım. Başarıya karşı odaklanarak aklı ve mantığı yok saymadan ısrarcı olurum.

Yine çok çalışırım. :). Doktora döneminde, sonrasında… Şimdi yöneticilik görevim de var tabi. Kulvar farklı; o ayrı ama şimdi de her akşam 3-4 saat çalışmaya gayret ediyorum. Böyle yaptığınızda başarı kendiliğinden geliyor çünkü odaklanıyorsunuz, kendinize yatırım yapıyorsunuz. Ben Türkiye'de İngilizce kurslarına gittim. Yetmedi; masraflarımı kendim karşılayarak yurt dışına gittim. Ankara Üniversitesi benim sadece maaşımı ödedi; yurt dışında da çalıştım; burs ya da başka destek almamıştım. Süreci hep kendim planladım. Bu çok çalışmaya ek olarak bir de günlük, aylık, yıllık planlar yaparım. Zaman içinde onları güncellerim. İmkânlarımın değişebilme ihtimalini de göz önünde bulundururum. Hedeflerimi, yöntemlerimi değiştirebilirim; dikkatle yazarım hepsini. En önemlisi yılmazlık; peşinden planlı ve çok çalışmak.

Hocam bu konuştuğumuz konular bir yana Bakanlıklar, TÜBITAK, UNICEF, Yeşilay Cemiyeti gibi kurumlarla işbirliği hâlinde yürütücü, araştırmacı, danışman olarak 35'ten fazla tamamlanmış projede yer almışsınız. Birçok projenizde de kurum ile siz, şahıs olarak protokoller imzalamışsınız. Bunu nasıl başardınız?

Evet, gerçekten projeler hayat demek. Bir akademisyenin hayatında proje yoksa eksiklik var demektir çünkü proje topluma dokunan, somut yararı olan çalışmalardır. Bilim üretiyorsunuz; sonunda da bir şeyi iyileştirmeye yardımcı oluyorsunuz. Sadece kendi alanımda değil, tıp, işletme, turizm, sağlık, ziraat gibi alanlarda pek çok projede bulundum. Her projenin bana katkısı farklı olmuştur; en çok da disiplinler arası bakış açısı kazanmamı sağlamıştır. Süreçte kendinizi geliştirip güçleniyorsunuz; farklı alanlardaki insanların deneyimlerinden yararlanıyorsunuz. Benim ilk deneyimim, şu anda da ilgi duyduğum bir konudur: 2000'li yılların başında Dünya Bankasının Temel Eğitim Projesi'nin sosyal etkisinin değerlendirilmesi projesidir. Proje yöneticisinin yardımcısı olarak sahada koordinatörlük yaptım. Biz orada Dünya Bankasının milyonlarca dolar para verdiği büyük bir projede temel eğitimin, topluma yansımalarını çalıştık. Daha sonra bakanlık proje sonuçlarını politika olarak geliştirdi; önemli katkılar sağlandı. Sonrasında 2003 yılında SOBAG (Sosyal ve Beceri Bilimler Araştırma Destek Grubu) kuruldu ve TÜBİTAK proje ilanı açtı. Sosyal bilimler alanında desteklenen ilk projelerden biri de benim projemdi. Bu AR-GE projesi de benim için çok büyük bir deneyimdi. Bu deneyimler ve sosyal-akademik ağınız geliştikçe sizi o süreçlerde tanıyan insanlar -kararlı ve güvenli süreçlerinize tanık oluyor- sizi başkalarına tavsiye ediyor. Kurumlar size birlikte çalışmayı teklif ediyor. Daha fazla projede yer alma şansınız oluyor, topluma dokunma hazzıyla daha da motive oluyorsunuz. Tabi bu projelerde oluşturduğunuz ekipte yer alan araştırma görevlisi ve öğretim üyesi arkadaşlarınız da bu vesileyle önemli deneyimler kazanıyor.

HKÜ Eğitim Fakültesi Dekanlık, 2020

Akademiye ilk başladığınızda hayaliniz neydi? Hayal ettiğiniz konumda mısınız?

İlk başladığımda hayalim iyi bir akademisyen olmaktı. Peki, benim için bu ne demek? İyi bir akademisyen üretecek; ürettiğini kendine saklamayacak; tevazuuyla paylaşacak; değer veren ve değer gören bir insan olacak. Zaman içinde ben bunları kısmen başardım diye düşünüyorum. :). Ürettiklerimi, bilgimin ve deneyimlerimin tamamını isteyen herkesle paylaştım. Bunları materyallere, el kitaplarına dönüştürerek; seminerlerde, kurslarda paylaştım. Sonrasındaki hayalim ise ürettiklerimi daha geniş kitlelerle paylaşarak toplumda bir etki bırakmaktı. Nasıl peki? Benim ürettiklerim değer bulur, yer bulur; bir takım yeniliklere çözümlere katkı sağlar o zaman etki bırakabilirim. Ben ürettiklerimle özellikle yurt dışı deneyimimden sonra istatistik ve araştırmaya, eğitime yaptığım katkılarla bu toplumsal etkiyi belli düzeyde oluşturduğumu düşünüyorum. Bunu yıllar boyunca aldığım dönütlerden çıkarıyorum. Bu etki farklı anlaşılmasın. 1990'lı yıllara gidelim. Araştırma yöntemleri konusunda belli bir birikim vardı, ancak istatistikte, veri analizinde çok ama çok yetersizdi. Araştırmacıların korkulu alanıydı. Ben istedim ki her araştırmacı, kendi araştırmasında elde ettiği verilerinin analizini yapabilsin. Ben bu amaçla yola çıkıp bunun algoritmasının peşinden koştum; bunun akışı üzerinde çalıştım ve veri analizi el kitabını öyle oluşturdum. Yurt dışında gördüm ki herkesin önünde bir el kitabı var. O kitabın içindeki öğrenme materyalleri gerçek durumlar üzerine kurgulanmış. Yapabileceklerime ulaşabilmek için kütüphanelerde sabahladım; Türkiye'ye geldiğimde felsefesini, orijinal bakış açısını oluşturmuştum. Soru–desen–analiz üçlemesinin bütünlüğünü, analizlerin tablolaştırılıp yorumlanmasını, analizin akışını vermeye çalıştım kitabımda. Bunlar o dönem yoktu ülkemde. Benim için çok güzel hizmet etme fırsatı oldu. İnsanlar; "Ben istatistik yapabilirim." desinler istedim. Amerika'dayken kütüphanede bir taramada; "Teaching Statistic Without Sadizm for Non-Statistican" isimli bir projeyi fark ettim. Matematikçi, istatistikçi, mühendis olmayan insanlar için istatistik öğretimini konu alan bir çalışma. Yıllarca bu grubun dışında kalan sosyal bilimcilere "Nasıl öğretiriz?"i araştırmışlar. En önemli katkı olarak da öğrenci dostu öğrenme materyallerini geliştirmişler. Ben de yurt dışına gitmeden önce şüphesiz ki belirli istatistik programları kullanabiliyordum ama topluma etkili bir şekilde bunu nasıl ulaştırabileceğim konusunda önemli bir bilgi ve deneyim eksikliğim vardı. Bu eksikliği tamamladım; geldim; hizmet etme fırsatını iyi kullandım. 2002 yılında birinci baskısı yapılan bu kitap, araştırmacılara önemli katkılar sağladı. Sosyal bilimlerde ve hatta bunun da ötesinde diğer bilim alanlarındaki araştırmacılara ulaştı; çok geniş kesimlerde bir etki yarattı. Bu da benim hayalimdi; ulaştığımı düşünüyorum. Şüphesiz bunun somut kanıtları da var. Örneğin baskı sayıları. Başta joker kitabım Veri Analizi El Kitabım olmak üzere istatistik ve yöntem ile ilgili beş kitabımın toplam baskısı 94'e ulaştı. Adet olarak basılan kitap sayısı ise 300.000'e doğru gidiyor. Kitapların baskı sayısı ve adedi kadar atıf sayıları da önemli. Kitaplar yayınlanır ve hatta çok sayıda baskı da yapabilir ama o kadar atıf almayabilir. O zaman araştırmacılar yeterince yararlanmıyor olur. Ne kadar atıf varsa bu o kadar araştırmacıya ulaştığım, o kadar evin içerisine girdiğim anlamına gelir. Bunun verdiği mutluluk başka bir şeyle kesinlikle karşılaştırılamaz. (Hocamızın 27 Ocak 2021'deki Google Akademik atıf sayısı 39.276

:).) Ben beklentilerimin çok ötesine ulaşma imkânı elde ettiğim için şükürler olsun, diyorum. Çok güçlü bir şekilde inanıyorum ki genç arkadaşlar çok daha iyilerini yapacaklar ve toplumda çok daha fazla etki oluşturacaklardır. Şu anki yöneticilik görevim sonrası için de hedeflerim var: Topluma katkı sağlayabilecek makro projelerde görev almak, yönetici ya da danışman olarak katkı sağlamak. İnşallah öyle fırsatlar da elde edebilirim.

Akademik ya da sosyal anlamda yardımcı olduğunuz, resmi ya da gayr-ı resmi danışmanlık yaptığınız çok fazla kişi var. Google'da "'Şener Büyüköztürk'e' teşekkür" yazdığımızda 632 sonuç bulunuyor. Teşekkür etmeyi unutanlar da vardır tabi. :). Zamanınızı nasıl planlıyorsunuz?

İnsanlara kendi ürettiğiniz yayınlarla katkı sağlayabilirsiniz. Bunların dışında her akşam eve gelip bilgisayarımı açtığımda araştırmacılardan gelen soruları görüp cevaplamaya çalışırım. Bana gelen e-postalara 24 saat içinde dönmeye çalışıyorum. Çok nadir, olur da unutursam kişi tekrar yazıyor. Bu sefer özür dileyerek cevaplıyorum. Şüphesiz bu süreçler kolay değil. Zor ama başkalarına yardımcı olmanın hazzı bambaşka. Şükür fırsat buldukça gereğini yapıp bu hazzı fazlasıyla yaşıyorum. Yapabildiğimiz kadar. Bilemediğim konular da oluyor. Konuyu bilmiyorsam öğrenmek için çabalıyorum. Öğrenmem uzun sürecekse bilen kişiye yönlendiriyorum; ya da bilen kişiden bilgi alıp hem kendim o deneyimleri kazanıp "Şu kişiyle görüştüm; şu bilgileri elde ettim; şu kitapta ya da kaynakta şöyle yazıyor." diyerek paylaşıyorum.

Hocam bir marka gibi, sizin adınızın geçtiği her alanda insanlar sorgusuz sualsiz size güveniyorlar. "Şener Hoca dediyse tamam." deyip kabul ediyorlar. Böyle duayen olmanın sırrını bizimle paylaşır mısınız?

:). Duayen olmak demeyelim de sosyal bilimlerde istatistik, veri analizi ve yöntem alanında önemli bir deneyim elde ettim. Bu deneyimde birçok hocamın katkısı var; hepsinden Allah razı olsun. Yurt dışı deneyimimin, bütçemi ayırıp kendime yaptığım yatırımların, bir ya da iki sene değil yıllarca yılmadan çalışmamın büyük katkısı var. Tüm bu süreçlerin içinde insanların bana duydukları güvenin altındaki en önemli faktör istikrarlı, kararlı bir duruş sergilemem olduğunu düşünüyorum. İnsanlara zaman ayırırken, sorunlarına çözüm bulmaya yardımcı olurken hep adil olmaya çalıştım. Daha sonra bu güven insanların sizin deneyimlerinizi fark etmeleri ve sizin kurduğunuz sosyal ilişkiler ile daha da pekişiyor ama bu davranışların hepsinde bir istikrar olması lazım ki karşı taraf size rahatlıkla güven duysun; sonrasında çözümlerinize de güvensin. 1990 ve hatta 2000'li yıllarda veri analizi alanında çalışan deneyimli kişi sayısı da oldukça azdı. O yıllarda eğitimin farklı alanlarında; psikoloji, sosyoloji, iletişim gibi sosyal bilimlerin pek çok alanında ve Ankara'daki üniversitelerde yapılan lisansüstü tez çalışmalarının dikkate değer bir kısmına doğrudan veya dolaylı katkı sağlamışımdır. Bu bağlamda verilen her akademik katkı, dayanışma sonuçta önemli bir memnuniyet oluşturuyor. Hepsi birbirini pekiştiriyor çünkü en önemli etkiyi insanların destek gördüğü, katkı aldığı kişileri birbiri ile paylaşması oluşturuyor. Değer görmek, bunu hissetmek güzel bir şey tabi ama bundan şımarmamak lazım. Ben hiç şımarmadım. En önemli şey tevazu, tevazuuyla samimiyetle ve adaletle yaşamak.

Akademik Toplantı, HKÜ, 2019

Hem çalışma arkadaşlarınız hem de öğrencileriniz sizi çok fazla seviyorlar. Öğrencileriniz hatta bazı meslektaşlarınız gıyabınızda size "Şeker Hoca" olarak hitap ediyorlar. Böyle anılma sebebinizi neye bağlıyorsunuz?

Ben aslında çok gülen bir insanım. İlk derse girdiğimde öğrencilere söylüyorum; benim suratımı asla asık göremeyeceksiniz; sınıfta ya da koridorda. Onlar da duyunca ve sonrasında görünce çok mutlu oluyorlar. Kendilerinin de gülmelerini istiyorum. Bir sorununuz olabilir; farklı şeyler yaşayabilirsiniz; gelin ben sizi güldürürüm diyorum onlara. Gülmek güzel şey. Gerçekten insanların böyle söylemesi çok tatlı, ne yalan söyleyeyim ben de mutlu oluyorum. :). Size bir anımı anlatayım. Bir gün Almacı Pazarı'nda eşimle birlikte baklavacı Çelebioğlu'na doğru yürüyoruz. Sahipleri de dostumuz. Uzaktan çıraklar görmüş. Oranın sahiplerinden biri olan Ömer'e; "Şeker Hoca geliyor" diye seslenmişler. Dükkâna geldik; oturduk. Ömer geldi olayı anlattı, "Yengeyle sizin geldiğinizi görünce mutlu oldum, hocam herkes size Şeker Hoca diyor" dedi. "Yahu baklava dükkânındayız tabi şeker olur." :).

Ben de dâhil fakültemizdeki bütün hocalarımız siz burada olduğunuz için burada çalışmayı tercih ettiklerini her fırsatta dile getiriyorlar. İnsanlar üzerinde nasıl bir etkiniz olduğunu düşünüyorsunuz? Bu atmosferi nasıl koruyorsunuz?

Bizim gibi yönetici ya da abi konumunda olan insanlar için söylüyorum: Destekleyici ve koruyucu olun. Bu koruyuculuğu kişi fark etmeyebilir. Siz onlara hissettirmeyebilirsiniz, göstermek zorunda da değilsiniz. Ama siz mesai arkadaşlarınıza, özellikle genç meslektaşlarınıza her zaman cesaretlendirici, teşvik edici, destekleyici bir tutum gösterirseniz ve bunda istikrarlı olursanız onlar için güvenli bir saha oluşturuyorsunuz. Bu saha onların mutluluklarını daha da arttırıyor. Zaten ben buraya geldiğimde sloganım da buydu. Güvenli ve mutlu bir ortamda çalışmak; öğrenciler için de güvenli ve mutlu bir ortamda öğrenim almak. Öğrencinin bu hakkını biz sağlamak zorundayız. Akademisyenin kendi içinde dayanışma gösterdiği, bütünleştiği, benzer olumlu kültürleri paylaştığı bir ortamı olması lazım. İşte herkes biliyor ki sıkıştığım an benim arkadaşım var, fakültem var, Şener Hocam var çünkü biz de sorgusuz sualsiz herkesi destekliyoruz, seviyoruz. Sevgi geniş, sonsuz. Neden bu konuda cimrilik yapalım ki? Herkesi seviyoruz. Özellikle genç araştırma görevlisi arkadaşlarımızı çok daha fazla destekleme çabasında oluyoruz. Bazen abi, bazen amca oluyoruz, bazen baba rolüne giriyoruz. Sadece hocalıkla olmuyor; karşı tarafın gelip size dayanabilmesi gerekiyor. Bunu yapabilirseniz gerisi kendiliğinden geliyor. Şükürler olsun; bizim burada o atmosferi yarattığımızı düşünüyorum.

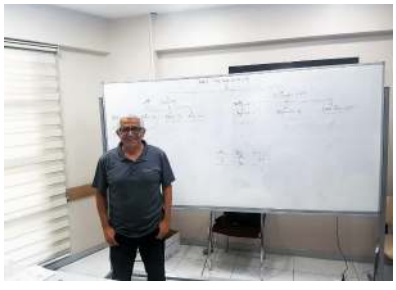

TÜBİTAK 2237 Nicel Veri Analizi Eğitimi Projesi, 2018

Hocam "Ben bunu iyi biliyorum." diyerek hiçbir derse ya da çalışmaya gittiğinize tanık olmadım. Her derse/çalışmaya ilk defa anlatacak gibi hazırlanarak gidiyorsunuz. Bunu yapmanızdaki motivasyonunuz nedir?

Bu aslında biraz da çocukluktan gelme bir şey. Her sabah yeni bir güneşle güne başlıyorsunuz; o güneş ve gökyüzü size yeni müjdeler veriyor. Şükürler olsun; bugün sabah da kalktım; bakıyorum ve görüyorum; sevdiğim insanlar etrafımda diyorsunuz. Her sabah, akşam yattığınızdan daha müthiş bir motivasyonla kalkıyorsunuz. Aynı şekilde gün içinde başardığınız işler de motivasyonunuzu arttırıyor. Burada önemli olan yapabileceğiniz işleri planladığınızda o motivasyonu elde etmeniz. O gün ne planladınız? Bahçe mi suladınız? Babanıza yardım mı etiniz? Bu derslerde şu ödevleri mi yaptınız? İş her ne ise yapmaya başladığınızda ve onu tamamladığınızda başarı ortaya çıkıyor. Yapamayacağınız iş veya ulaşamayacağınız hedeften uzak durmanız gerek. Yapılamayan, başarılamayan işler şüphesiz motivasyonunuzu düşürür. Ben hayatım boyunca şunu gördüm: Küçük yaştan beri yapabileceğim işlere odaklandım; başardığım her iş benim özgüvenimi arttırdı. Sonrasında da yapabileceğime hep inandım. Yapabildikçe başarım arttı, başarım arttıkça motivasyonum da… Bu da benim yaptığım işe heyecanla yaklaşmamı sağladı. Her ders benim için yeni bir bahar. Teneffüste çocuklarla sohbet etmek, ikinci derse devam etmek o da bir bahar. Şüphesiz derse gelmeden materyallerimi kontrol ediyorum; daha farklı örnekler verebilir miyim diye notlar alıyorum. Farklı dergiler okuyup o dergilerden doğru ya da hatalı örnekler üzerinden derslerimi planlıyorum. Akademisyenin inovatif olması lazım, diye düşünüyorum. O inovatiflik insanı daha canlı tutuyor. Bunun için kendinizi izleme mekanizmanızın olması şart. Rutine girmek gerçekten kötü bir şey.

Ulusal olduğu kadar uluslararası toplantılara katılma konusunda da çok aktifsiniz. Bilimselliği, sosyokültürel temelleri, yemekleri vb. açısından sizi en çok etkileyen ülke ya da şehir hangisi?

Aslında beni etkileyen iki şehir var. Birincisi; Çek Cumhuriyeti'nde bir kongre vardı; kongrelere gittiğinizde o yerin tarihini ve kültürünü de öğrenmek istiyorsunuz. Kısa bir araştırma yaptığımda Atatürk'ün Karlovy Vary isimli şehirde geçirdiği bir döneme dair bilgilere ulaştım. Hemen programımıza ekledik. Kongre sonrası Batı Bohemya'da, Prag'a 100-120 km uzaklıkta bulunan Karlovy Vary şehrine gittik. 1918 yılında Atatürk 30 Haziran'da gidip 28 Temmuz'da dönüyor, orada kalıyor. Orası bir sağlık ve spa merkezi; cennetten bir köşe. Freud gibi dünyaca tanınan pek çok bilim insanı, yazar, şair orada çalışmışlar, yazmışlar, söylemişler. Şu anda bir sanat merkezi. Çok ilginç tüm şehirde sigara içme yasağı var. Şehrin kuruluşu 1300'lü yıllara dayanıyor. Tarih kokuyor. Atatürk orada önünde çay ve orman olan çok güzel bir otelde kalmış. Biz o oteli ziyaret ettik. Kapıda; "Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk, şu tarihler arasında bu otelde kalmıştır." yazıyor. İnsan duygulanıyor. Ata'sını bir kez daha rahmetle, minnetle anıyor. İkinci olarak 2011 yılında Norveç Oslo'da, -gördüğüm en iyi kongrelerden biriydi- bir eğitim kongresine gitmiştik. Oturumlara katılım oranları çok yüksekti. Biz de bir bildiri ile şu an Başkent Üniversitesinde görev yapan Sadegül Akbaba Altun arkadaşımızla birlikte katılmıştık. Sadegül Hoca müthiş akıcı İngilizcesi ile çok güzel konuşmuştu. Saçları da sarıydı, herkes onu yabancı zannetmişti. :). Bizim bildirimiz

de oldukça ilgi görmüştü. Orada bir hocamız mihmandarlık yaptı bize. İlk defa Hasan Kalyoncu Üniversitesi olarak yıllar sonra Gaziantep'te uyguladığımız bir proje vardır; sektörle üniversitenin bütünleşmesi, etkili işbirliği ile ilgili; ben bu tür bir projeyi ilk kez Oslo'da dinledim. Norveç Üniversitesinde Kıbrıs Türk kökenli bir hoca okul geliştirme çalışmalarından ve okulda geçirdiği etkili zamanlardan söz etti. Sanki kendi okulunu anlatıyor. Sonra anladık ki bir devlet okulu ama hocaya zimmetli. Hoca bütün okul geliştirme süreçlerinden sorumlu; aynı zamanda yetkisi var. Bir iki saat değil, hoca gününü, önemli bir zamanını okulda geçiriyor. Düşünün, okulla üniversitenin entegrasyonunu. Biz de burada Oğuzeli ilçesinde yürüttüğümüz, eylem araştırması ile bütünlediğimiz Okul Temelli Öğretmen Mesleki Gelişim Projesi'nde işte o projeden yararlandık. Proje her ne kadar öğretmenlerin mesleki gelişimine odaklı ise de eğitim ve idari süreçlerin geliştirilmesini de kapsamaktaydı. Norveç, tabii yemekler, lokantalar çok pahalı. Lokantada yemek yiyemiyorduk, kendimize sandviç yapıyorduk. Ona rağmen Norveç deyince herkesin görmesi gereken bir yer, kuzeyde yaklaşık 450 km uzakta Bergen diye bir kasaba. Oraya bir tren yolculuğu yapmanızı öneririm. Bergen, Vikinglerden kalma bir kültürün, ruhun yaşadığı bir kasaba. Mayıs sonunda gitmemize rağmen, tren yolculuğunda buz tuttuk. Kaloriferler çok yanıyordu; kondüktör dörder battaniye verdi; yine de ısınamadık. Buzullardan geçiyorsunuz; sonra deniz kenarına iniyorsunuz; müthiş bir görsel şölen. Yurt dışı deneyimleri hem bizi çok geliştiriyor hem de başka kültürleri, tarihleri tanıma fırsatı buluyorsunuz.

Hocam yurt dışına çıkmanın öneminden oldukça bahsettik. Amerika'ya hiç gitmemiş olsaydınız nasıl bir Şener Büyüköztürk olurdunuz?

İyi bir akademisyen olma hayalimi, toplumda etki yaratma ve topluma faydalı olma hayallerimi yine belli oranlarda gerçekleştirebilirdim belki. Hem kısa vadede hem de daha geniş kitlelere etkili bir şekilde ulaşmayı Amerika'da geçirdiğim sekiz aya borçlu olduğumu düşünüyorum. Sosyal bilimlerde istatistik eğitimi bir züldü bizim ülkemizde. Lisans öğrencileri dersten kaçar; yüksek lisans dersleri ya yapılmaz ya da çok teorik olurdu; kimse bir şey anlamazdı. İstatistik ve Araştırma Ana Bilim Dalında çalışırken biz öğrencilerimize nasıl yardımcı olabiliriz diye küçük çalışmalarımız vardı ama bunun makro projelere dönüşmesi Amerika'ya gitmem sayesinde oldu. Esas sıkıntının öğrenme materyallerinde olduğunu o zaman fark ettim. Düşünsenize istatistik kitabı okuyorsunuz ama formüllerin içinden çıkamıyorsunuz. Matematikçi, istatistikçi, ölçmeci gerekirse uğraşsın. Hem de teknik dil. Sosyal bilimci bundan kaçıyor. Öyle bir kitap yazmayı hayal ettim ki tarih, coğrafya kitabı okur gibi öyle bir motivasyonla okusunlar. Okuyucuları rakamlara, sayılara boğmayı hiç istemedim. Öğretmenin kullandığı öğrenme materyali ne kadar iyi olursa sınıfta kendini o kadar iyi yansıtabilir. Texas Üniversitesinin 3000 kişilik bir kütüphanesi var; güzel halılar; büyük koltuklar var. Sabaha kadar ne kadar çalışabiliyorsanız çalışıp sonra koltuklarda uyuyabiliyorsunuz. Yer bulamazsanız halıya çantanızı koyup yatıyorsunuz. Benim İngilizcem de çok iyi olmadığı için yavaş yavaş notlar alıyorum; buraya ilişkin planlamalar yapıyorum. Böyle bir motivasyonla çalıştım; çabaladım. Dünyanın büyüklüğünü orada gördüm. O zamanlar Türk insanında akademisyen

de olsa başka sektörde de çalışsa öz güven eksikliği belli oranlarda gözlenirdi. Yaşadığım bu deneyimlerin benim öz güvenimin artırmasında önemli katkısının olduğunu düşünüyorum. Ülkeme geldiğimde böyle bir öz güvenle, motivasyonla, yakaladığım hizmet etme fırsatlarını iyi değerlendirdim. Şüphesiz, daha önce de vurguladığım gibi, genç arkadaşlarımız bizden çok daha iyisini yapacaklardır. Şu anda da onların kitaplarını, araştırmalarını görüyor, gurur duyuyorum. Işıklar fazlasıyla yanıyor. Biz de mutlu oluyoruz. Bir anlamda biz misyonumuzu tamamladık diye düşünüyorum. :).

Akademik kariyerinize tekrar başlama fırsatı bulsanız neleri farklı yapardınız?

Yine aynı alanda, ölçme ve değerlendirme alanı içerisinde veri analizi ve yöntem çalışmak isterdim. Yurt dışına daha erken, yüksek lisansta ya da doktorada gitmek isterdim. Hatta lisansta yurt dışına gitmenin yollarını aradım. Bugün için konuşursam Erasmus ile olabilir, Amerika için Work and Travel gibi çeşitli imkânlar ile olabilir. En kötü olasılıkla doktora sonrasında en az bir yıl yurt dışında bulunmak lazım. Farklı kültürleri tanımak, farklı tarihleri görmek sizin bakış açınızı zenginleştiriyor. Bu zenginlik akademik hayata da yansıyor. Motivasyon kaynaklarınız farklılaşıyor. Burs alarak gitmek tabi daha iyi ama yoksa da genç arkadaşım kendi yaratacak fırsatları. Tasarruf edecek, biriktirecek. Gittikten sonra orada da yarı zamanlı çalışma fırsatları var; kendilerini günlük geçindirebilirler. Bunu kayıp olarak görmesinler. Kendilerine yatırım yapsınlar. Ben şimdi olsa dil öğrenimine daha fazla yatırım yapardım. Çok akıcı, akademik anlamda tartışabileceğim, etkili bir şekilde bunu ifade edebileceğim bir İngilizceye sahip olmak isterdim. Şimdi de okuduğumu anlayabiliyorum; kısmen yazabiliyorum ama konuşmada istediğim gibi değil. Sekiz ay kaldığımda günlük konuşma dilini yakalamıştım; aradan 22 yıl geçti; insan unutuyor. Genç arkadaşlara tavsiyem, olabildiğince yurt dışı kongrelere katılsınlar, yurt dışı projelere dâhil olsunlar. Ben bunu kendim için de istiyorum. Çok önce UNDP'nin ilanlarını takip ediyordum. Aradıkları pozisyon için araştırma yöntemleri konusunda deneyimli diye şart vardı. Tamam, ben karşılıyordum ama dil nedeniyle başvuramıyordum. Şüphesiz dile yatırım yapmak çok önemli. :).

Öğrencilerinize yaşam mottosu olarak bir cümle öğretme hakkınız var. Öğreteceğiniz o cümle ne olurdu?

Ben derim ki "Yılmaz olun". Bu becerinizi geliştirmek için çalışın. Kendinize güvenin ama güven bilgisiz ve becerisiz olmuyor. İlla ki tek cümle derseniz size; "Kaygınızı, tutumunuzu, motivasyonunuzu, diğer bütün değişkenleri etkileyen ve insanları başarıya götüren en önemli faktör yılmazlık." derdim.

Mülakatlarda sorduğunuz bir soruyu, biz size soralım. Bu röportaja ne eklemek istersiniz? :).

Size Sayın Mehmet Can ile yaşadığım bir anımı anlatmak isterim. Mehmet Can, 1978-1979 yıllarında görev yapmış eski adalet bakanımız. Benim doğduğum yer Kadirli'de kaymakamlık yapmıştır. Yaşar Kemal'in Teneke romanına da konu olmuştur. Kendisi Türkiye'nin başarı öykülerinden biridir. Mehmet Can'ın adalet bakanı olduğu dönemde ben Türkiye İstatistik Kurumunda, gece 12.00 sabah 08.00 vardiyasında çalışıyorum. Aldığım ücret azdı. Sistem operatörüydüm; düşünün, 10 metreye 3 metrelik bilgisayarda çalışıyorum. Bilgisayara verileri aktarmak

için kullanılan kartlar vardı. Önce kartlar deliniyor, sonra makineye okutuyorduk. Yine kartlara yazılan programlarla işlemler yapıyorduk. Okuluma da devam ediyordum. Böyle bir günlük akışta ailemizin ekonomik olarak güçlük yaşadığı bir döneme girdik. Ben de hem devlette çalışmak hem de özlük haklarımı geliştirebileceğim bir işim olsun istedim. Kasabamda bu isteğimi söyledim. Eczacı Hakkı Karamüftüoğlu Amca; "Aslan yeğenim sana yardımcı oluruz." dedi. Sağ olsun. Mehmet Can'a kart yazdı. Benim durumumu anlattı. Kartı verip selamını iletmemi istedi. Ben akşam otobüse bindim; doğru Ankara'ya geldim. Sabah erken saatlerde bakanın kapısındaydım. Mesaiye çok var daha. Güvenlikçiler merak etti, "Kime geldin?" dediler. Adalet Bakanı Mehmet Can'a geldim; mektubum var, dedim. Birine sordular ve bakanın bugün gelmeyeceğini söylediler. Ben beklerim, dedim. Sonra tekrar güvenlikçiler geldi. Özel kalemden sekreterin aradığını mektubu güvenlikçilere verip gitmemi söylediler. Mektup bakana, ben bakana teslim edeceğim, bugün gelmezse yarın veririm, dedim. Aradan on-on beş dakika geçti; tekrar geldiler; "Özel kalem müdürü seni bekliyor." dediler. Beni yanına götürdüler. Özel kalem müdürü; "Kadirli'den mektup getirmişsin. Ver bakalım meşhur mektubu. Gereği neyse ben yaparım." dedi. Vermem, dedim. :). Bakanın ne zaman geleceğinin belli olmadığını söyledi. "Şimdi benim işim var, sen otur." dedi. Üç dakika sonra geri geldi. Bakana hiç sormamışlar; sorunca da bakan beni kabul etmiş. Makam odası dikdörtgen şeklinde, kapıdan girince upuzun. Bakan tam karşıda, beni görünce ayağa kalktı. "Ooo aslan yeğenim gelmiş" dedi. Hemen arkamı döndüm, kime söylüyor diye baktım. Özel kalem müdürü omzuma dokunup; "Sana söylüyor." dedi. Ortada buluştuk; iki kişilik koltuğa önce beni oturttu sonra kendi oturdu; sarıldı bırakmıyor. Hayatta en çok duygulandığım, beni en mutlu eden anlardan bir tanesidir. Ulaşılamaz denilen bir bakanın yanına gariban biri gidiyor; bakan gülümseyerek karşılıyor; sana güven veriyor; gelen herkese tevazu içinde yaklaşıyor. "Yeğenim aç mısın?" dedi. Orada hemen bir şeyler hazırladılar. Beni tanımak için sorular sordu; sohbet ettik. Sonra mektubunu istedi. "Mektup değil, Hakkı amcadan kart." dedim ve verdim. Kartı alana kadar benim ne için geldiğimi hissetmişti. "Derdin varsa halledelim" dedi. İşe ihtiyacım olduğunu söyledim. Fotoğraf, nüfus cüzdanı verdim. Sabıka kaydını oradan çıkardılar. İkametgâhı ve lise diplomamı da istedi. Bir de herhangi bir sınava girip de aldığım bir puan var mı diye sordu. Hacettepe Üniversitesinde bir önceki yıl memuriyet için sınava girmiştim. Yazılıyı geçip sözlüde kalmıştım. "O belgeyi alabilirsen iyi olur." dedi. Beni o gün bakan kararnamesi ile 1 Temmuz 1979'da devlet memuru yaptı. Benim kazanımlarımın çoğunun arkasında o var. Nur içinde yatsın. İki hafta sonra beni seçim kurullarına tayin ettiler. Gittiğim zaman "Bakanın yeğeni gelmiş." diyorlardı. İnsanlar gerçeği biliyordu ama çalıştığım süre boyunca bakanın yeğenim diyecek kadar sevdiği bir insan olarak görüldüm. Mehmet Can'ın bende bıraktığı izlenim şöyle: Bakan olmasına rağmen çok mütevazı, merhamet duygusu fazlasıyla var. Üstüne bir de güven veriyor. Küçük bir hikâye, hayat işte.

Hocam bize anlattıklarınız çok değerli. Bu kadar samimi paylaşımlarınız için çok teşekkür ederiz. Bu bültende bana da yer ayırdığınız için ben teşekkür ederim.

Nerede kalmıştık?

Prof. Dr. Adnan ERKUŞ

PROF. DR. ADNAN ERKUŞ İLE YAPILAN
"YAŞANTILARIMDAN HAREKETLE ÜLKEMİZDE ÖLÇME"
BAŞLIKLI ZOOM TOPLANTISININ
EKSİK KALAN KISIMLARI

Sevgili Arkadaşlar, öncelikle bu corona günlerinde bizleri bir araya getiren toplantılar gerçekleştirdiğiniz için hepinize tekrar teşekkür ediyorum. Açıklayıcı Faktör Analizi ve ölçek geliştirme konuşmam yarım kalmıştı, onlara değindikten sonra yaşantımdan ve yaşadıklarımdan bahsetmek istiyorum. Alanımızda, bizde ve dünyada, ne yazık ki ölçek geliştirme bana göre mahzun kalmış bir çocuk gibi, oysa ölçek geliştirme bizim tam da "core" yanımızdır. Uzun yıllar, madde ayırt ediciliğine bakarak madde seçildi ve ölçekler geliştirildi; bunun yanlışlığı ortada, çünkü bu yöntem ancak tekboyutlu psikolojik yapılar için geçerli olabilir ve üstelik bir başarı testinin ölçtüğü özellik bile tekboyutlu olmayabilir. Artık, her türlü analizi (yeter ki hangisini, nerede ve neden yaptığımızı bilelim) bilgisayar programlarıyla çok kısa sürede ve insan hatasından arınık bir şekilde yapabilmek olanaklı. Bizim derdimiz, örtük özelliğin ne ve nasıl olduğunu ortaya çıkarmak ve onu en az hatayla ölçmek ise, başvurulacak yöntemlerin başında faktör analitik yöntemler gelmek durumunda. Toplantıda faktör analizi için "sihirli değnek" demiştim, elbette her şeyi çözüveren bir sihirli değnek değil; çünkü faktör analizi, diğer istatistiksel analizlerden farklı olarak, hele ölçek geliştirmede, sayıların "ne demek istediğinin" kavramsal yan ile birlikte "okunmasını/koklanmasını" gerektiriyor; bu, birilerinin sandığı gibi tamamen öznel veya tam tersi tamamen sayıların egemen olduğu bir süreç olarak da algılanmamalıdır. Öznelliği, sayısal değerlerle sınırlıdır; ama sadece ezber bilgilere dayalı sayısal değerlerle de (özellikle ölçek geliştirme sürecinde) ölçek geliştirilmez. Üstelik bir kez faktör analizi yapılıp bazı maddeler atılıp yapı netleşse bile süreç tamamlanmış olmaz. Yapısı en iyi bilinen tutum ölçeği geliştirmede bile tutum "konusuna göre" işler sarpa sarabilir. Ölçek geliştirmeye "a priori" bir kavramsal yapıyla başlıyoruz; bu nedenle bazen tek başına kalan bir madde bile ölçek geliştiriciye a priori yapının öngörüldüğü gibi olmayabileceği konusunda bir fikir verebilir ve yeniden madde yazılıp, veri toplanıp bir daha faktör analizi, hatta birkaç defa daha aynı süreci yinelemek gerekli olabilir. Üstelik sonra güvenirlik ve geçerlik kanıtları çalışmalarında da yapının hakkında kuşkular doğabilir. Bakın, kapsama

uygun iyi bir madde evreni hazırlansın, iyi bir veri toplansın, AFA'da maddeler ve yapılar çok iyi "okunsun", seçtiğiniz maddelerin geçerliği için yaptığınız ister MTK isterse neyle olursa olsun

analizleri hep "iyi" çıkacaktır!

Öte yandan, psikolojik yapılarda, halâ üzerinde anlaşmaya varılamayan "ayrık faktör-çokbileşenlilik" konusu vardır. Bakın MTK analizleri için tekboyutluluk sayıltısı vardır ve biliyorsunuz, ilk faktörün açıklama yüzdesi 25 civarında bile olsa tekboyutlu kabul edilip analizler yapılmaktadır; %75'i ne olacak? Elbette Çokboyutlu MTK (o da ölçek değil, madde bazında), doğrusal olmayan faktör analizi, 1. Sıralı, 2. Sıralı faktör analizi teknikleri de geliştirildi; özellikle ÇBMTK ölçek boyutuna taşınırsa ve 1. ve 2. Sıralı faktör analizi sonuçları iyi "okunursa" önemlidir; ancak hiçbiri ölçülen o psikolojik yapının ne ve nasıl olduğu konusunda AFA kadar bilgi vermiyor ve veremez; çünkü *AFA ve aslında ölçek geliştirme süreci bir arayışın ta kendisidir* ve burada araştırmacının faktör analizi değerleri (faktör yükleri, açıklama yüzdeleri vs) ile kavramsal-ölçme boyutları arasındaki bağlantıyı çok iyi "okuması" gerekiyor. Sorun, psikolojik yapının ne ve nasıl olduğunu ortaya çıkarmaksa, bu konularda daha çok çalışmak zorundayız. Psikolojik boyutun, fiziksel boyuttan çok daha karmaşık olduğu bilinciyle, bazı alt yapıların ayrık bazılarının binişik (bileşke) olabileceği yüzlerce değişik kombinasyonla karşılaşılabilineceği açıktır. Örneğin, halâ daha bir altboyut ile diğerinin vektöriyel açıları ne kadar olursa bileşen, ne kadar olursa ayrık faktör olacağı konusunda çalışmalara gereksinim vardır ve ÇBMTK ölçek bazına taşınabilir. Ama bana göre, *sağlıklı bir ölçek geliştirme süreci izlendiğinde* ve maddelerin ilgili yapılara katkıları belirlendiğinde, bunların hiçbirini

heba etmemek ve a posteriori değerlemede hesaba katmak en önemlisidir. Bu konudaki, psikolojik yapıya katkı sunan tüm altyapı ve bileşenlerin değerini dikkate alan önerimi zoom söyleşisinde kısaca aktarmıştım, ama asıl 2012 Abant Kongremizde ve ***Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme I: Temel Kavramlar ve İşlemler kitabımda*** daha ayrıntılı yazmıştım. Üzüldüğüm taraflardan birisi budur; ne yazık ki, okumuyoruz, okuyorsak da eleştirel okuyup irdelemiyoruz. Şimdi, bir arkadaşımla birlikte bu ölçek geliştirme önerisini görgül olarak çalışıyoruz,

belki o dikkat çeker.

Zoom toplantısında değinemediğim ama bana göre en önemli tabloya da dikkatinizi çekmek istiyorum. O tablo, ölçek geliştirme sürecindeki aşamaların yeniden yapılandırılmasını ve kavramsallaştırılmasını içeriyordu. Ha, bazıları diyecek ki, "yeniden, yeniden"… Evet, yeniden, çünkü bilimci hep yeninin, daha "iyi"nin yeniden peşinde koşmalıdır; bencileyin bunu düstur kabul ettim; bu "yeni"ler yanlış olur, doğru olur; bu da ancak eleştirel bakış açısı ve görgül kanıtlarla gösterilebilir. O günkü toplantıda da zaten ağırlıkla hep bu eleştiri geleneği üzerine vurgu yapmıştım. Aslında sözünü ettiğim tablo, bir grup değerli arkadaşımla birlikte yazdığımız ***Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme II: Ölçme Araçlarının Psikometrik Nitelikleri ve Ölçme Kuramları*** kitabında yer alıyor ve orada bunun da uzun açıklamaları yapılıyor. Umarız, dikkatlice okunur ve gerekenler (olumlu/olumsuz ne olursa hepsi değerlidir) yapılır. Geçerlik konusunda literatür taraması yapan bazı arkadaşlarımız bile ne yazık ki bu konuyu derleme çalışmalarında görmezden gelebiliyorlar; bizim bu psikolojik (duygusal) engelleri aşmamız gerekmez mi? Ülkemizden çıkmış bu öneriyi masaya yatırıp eleştirebilirlerdi; hiç değilse bundan sonra genç arkadaşlarımızın irdelemesi ve geliştirmesi dileğiyle o tabloyu burada da vereyim ve kısaca üzerinde durayım

Süreç Olarak Geçerlik Akışı ve Yapılabilecek İşlemler

	Ölçme aracının (kendisi) geliştirilme süreci ile ilgili			**Ölçme aracından elde edilen puanlara dayanarak bireyler hakkında verilecek kararlar ile ilgili**	
Amaç	Kavramsal / yapı tanımının yapılması ve madde üretilmesi	Deneme Uygulaması ve ölçek yapısının ortaya çıkarılması	Psikometrik niteliklerinin incelenmesi	Karar vermede kullanılacak ölçütlerin geliştirilmesi	Karar verme tutarlığı ve geçerliğinin incelenmesi
İşlemler	Kapsam ve yapıya ilişkin önsel anlaşmaya varılması	Kapsam ve yapının ortaya çıkarılması (ve öngüvenirlik ile öngeçerlik)	Ölçeğin güvenirliğinin ve ölçme geçerliğinin irdelenmesi	Kesme puanlarının, yüzdelik ve grup normlarının geliştirilmesi	Sınıflama ve sıralama geçerliğinin irdelenmesi
Kimler üzerinde	**Kuram, literatür, yargıcılar… (mantıksal + görgül)**	**Deneme Uygulaması**	**Yeni bir örneklem**	**Yeni ve daha büyük bir örneklem**	**Yeni veya aynı örneklem**
Psikometrik işlemler ve indeksler	Yargıcılar arası uyum	Ön "kapsam geçerliği", önyapı geçerliği, önölçüt-bağıntılı geçerlik	"Kapsam", ölçüt-bağıntılı ve yapı geçerliği, deneysel geçerlik (Ölçme Geçerliği)	Angoff,… vb. kesme puanı standartları, yüzdelik normlar, grup normları	Sınıflama/sıralama tutarlığı-geçerliği indeksleri/ işlemleri vd. (Karar Geçerliği)

istiyorum:

Öncelikle mavi ve sarı sütunların arasındaki farkın ve devamlılığının irdelenmesini isterim. Satırlar, her işlemin amacını, işlemlerini, örneklemini ve yapılacak psikometrik işlemleri özetlemektedir. Bu tablo, yıllardır öne sürdüğüm yeni geçerlik sınıflamasını aktarmayı ve kavramsallaştırmalardaki karmaşayı ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Ölçeğin sadece ölçmeyi amaçladığı özelliği ölçtüğünün gösterilmesi (ölçme geçerliği) yeterli olabilir mi? Hiçbir ölçek raflarda dursun diye geliştirilmez ki! Psikolojik ölçekler, nihai olarak bireyler hakkında karar vermek için geliştirilirler ve Genellenebilirlik Kuramı'ndan biliyoruz ki, verilecek kararlara göre ölçeklerin geçerlikleri de değişir; öyleyse niye ölçeklerin karar geçerlikleri incelenmiyor? Üstelik bu sınıflama, ölçeğin mi, yoksa bir ara ölçmecilerden bazılarını esir alan puanların mı güvenirliği-geçerliği sorununu da çözüyor. Öte yandan, daha henüz işin başındayken ölçeğin kapsamına uygun madde yazma aşaması, nasıl olur da kapsam geçerliği diye anılabilir? Öte yandan, ilk ve tek deneme uygulamasının verilerine dayanarak, ölçeğin içtutarlık katsayılarını hesaplayıp güvenilir olduğu nasıl öne sürülebilir? Maddeleri attın, ta (hiç değilse ilgili altboyut için) tek boyutlu hale gelinceye kadar, ondan sonra aynı veriler üzerinde hangi içtutarlık katsayısını hesaplarsan hesapla (adı üstünde içtutarlık), yüksek çıkmaz mı; çıkmazsa iyi bir madde analizi yapılmadığı anlamına gelmez mi? Öyleyse bu ölçeğin güvenilir olduğu anlamına mı, yoksa "kendini doğrulayan kehanete" destek anlamına mı gelir? Aynı şekilde, daha ilk deneme uygulaması ile birlikte, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı özelliğe ilişkin bir ölçek de uygulayıp arasındaki ilişkiye bakarak, ölçüt-bağıntılı geçerliğe kanıt toplandığı iddia edilebilir mi? Bunların, "öngüvenirlik" veya "öngeçerlik" olarak adlandırılması daha uygun değil mi? Asıl güvenirlik ve geçerlik kanıtları için, seçilmiş maddelerden (ve yapılardan) oluşan ölçeğin yeni bir örneklemden elde edilmiş verilere dayanarak irdelenmesi gerekmez mi? Tüm bunlardan sonra da ölçeğin karar geçerliğine kanıt toplanması uygun olmaz mı? Böyle mi

yapılıyor?

Gelelim, daha vahim bir uygulamaya… Ölçeklerin başka kültürlerden kendi kültürümüze uyarlama çalışmalarında, daha işin başındayken DFA "tuşlarına basarak" ölçeğin "güvenilir ve geçerli" olduğunun iddia edilmesine… Henüz kendi kültüründe yapısını ortaya çıkarmadığınız bir ölçeğin hangi "yapısının" geçerliğine bakıyorsunuz? Ah bir de "ölçme değişmezliğine" bakılmıyor mu, tüm sayıltılar-temeller yerle bir oluyor. Şu DFA programları çıktı, ölçek geliştirmeden bi'haber kişiler, bir "tuş basma kursuna" giderek uyarlamacı kesildi başımıza… Bunun ülkemize ve alanımıza nelere mal olduğu konusunda hiç mi sorumluluğumuz yok!? Ölçme araçlarının klasik nitelikleri gruptan gruba değişmiyor mu, psikolojik özellikler kültürden kültüre değişmiyor

mu? Yapının ne olduğu irdelenmeden neyin geçerliğine bakılıyor? Şair (Nazım Hikmet) ne demiş, "Abidin (Dino) sen mutluluğun resmini çizebilir misin, ama işin kolayına kaçmadan?" Bunların yapılmasına katkı sunarak, susarak, vs ortak olmuyor muyuz, kendi temellerimize dinamit koymuyor muyuz? Sahi, bilim neydi? Bir zahmet, bu konuda dertlenenlerin yazdıkları okunsa, okunup her yanıyla masaya yatırılsa… Biz meslektaşlarımızın (kişiliklerini vs değil) eserlerini eleştiremeyeceksek, bilim yapılabilir mi?

Zoom toplantısında, "zaman kalmadı, ama bilimci ülkesine duyarlı olmalı, başını kuma sokmamalı" demiştim, şimdi biraz da bunlara değineyim istiyorum. Ülke ve üniversiteler olarak çok zor bir dönemden geçiyoruz, hiç değilse geleceğe bir gönderme olur.

Üniversiteler (evrenkentler) ve akademisyenler hiçbir dil, ulus, renk, din vs ayırt etmeksizin çalışmalarını yaparlar; bilimcilerin de tek düsturları bilimsel sorumluluk ve dürüstlüktür. Bu nedenle, üniversiteler ve bilimciler toplumların önderleri, sürükleyici güçleridirler ve öyle olmak durumundadırlar. Bir bilimci, içinde yaşadığı toplumun önderi olmak, doğru bildiklerini (bilimsel olarak) hiçbir koşul altında ifade etmekten çekinmemek durumundadır. Ülkemizde çok ciddi "değişimler" yaşanmaktadır: Hiçbir bilimsel çocuk gelişimi/eğitimi bilgisine/bulgusuna dayanmayan 4+4+4 ucubesiyle çocuklarımızın beyinleri iğdiş edildi; bilim derslerinin ağırlığı azaltıldı; bilim derslerinin sayısı ve saatleri azaltıldı, İHL'lerin sayısı ve din derslerinin saatleri artırıldı; binden fazla akademisyen uyduruk gerekçelerle üniversitelerden atıldı; öğretim elemanları kendi dekanını/rektörünü seçmekten ve fikrini belirtmekten aciz, yapacağı araştırma için "yukarıdan onay" bekliyor; ilköğretim/ortaöğretim içeriği ve işleyişi tarumar olmuş, hızla bilimden uzaklaşılmış ve daha bir yığın 21. yüzyıla yakışmayacak şey gerçekleşmiş ve gerçekleşiyor… Tüm bunlar üniversitende, ülkende yaşanırken bir bilimci susabilir mi? Haydi bunları politik buldunuz, tarafsınız ve sesiniz çıkmıyor; ey ölçmeciler, ÖSYM'den MEB'e hangi süreçte ve kararlarda söz sahibisiniz? Hatırlıyor musunuz, YGS'de şifre hırsızlığı çıkmıştı ve bizler (korkanlar hariç) bir basın bildirisi yayınlamıştık, ne kadar haklı ve yerinde açıklama yaptığımızı gelişmeler göstermişti; şimdi durum çok daha vahim! Haydi bir akademisyen olarak değil, ama bir eğitimci olarak; haydi onu da geçtik, bir ana-baba olarak, eğitimdeki bu geriye gidişi bir kişi nasıl sindirebilir? Herkes şapkasını önüne koysun ve düşünsün yeter ki…

İnsanlar, tarih önünde sadece yaptıklarıyla değil, yapmadıklarıyla da sorumludurlar.

Son yıllarda üniversitelerimizde garip şeyler olmaya devam ediyor. Eskiden her bilim dalı, üniversiteler arasında dönüşümlü olarak kendi bilimsel kongresini yapar, kendi alanındaki ürünleri tartışırdı. Şimdi, nereden, neden ve nasıl çıktığı belli olmayan "uluslararası" kongreler furyası başladı; Düzenleme Kurulunun içine birkaç Azeri, Kırgız, vs akademisyenin sokulduğu; sosyal bilimlerden fen ve hatta güzel sanatlara kadar tüm alanların çorba yapıldığı; üstelik "doçentlik kriterlerine göre" diye belirtilip sunumların basıldığı ucube kongreler çıktı ortaya… Hem de daha yeni kurulmuş, ismi bile bilinmeyen, birkaç akademisyeni olan üniversitelerin "öncülüğünde"… Bunların, parasal amaçla yapılmalarını bir yana bıraksak bile, nitelikli akademisyenlerin yerine "abuk" bir şekilde yetişmiş kişilerin akademisyen yapılarak (hak edilmeyen rütbeler) doldurulması amacı güttüğü nasıl görmezden gelinebilir? Bir de Hindistan, Endonezya vb ülke orijinli, parayı bastın mı makaleni basan "uluslararası" dergiler peydahlandı! Tüm bunlar bilimi ve bilimciyi çürüten şeyler değil mi?

Bir başka patoloji intihaldir. Bir akademisyen (böyle olması beklenmez ama) iyi bir eğitimci olamayabilir, yeterince nitelikli yayın yapamayabilir; ama asla intihalci olamaz! İntihal, bilim hırsızlığı demektir; ama aman, intihalcilere "hırsız" demeyin, hemen cezayı yersiniz. İntihalcileri, duygusal nedenlerle

destekleyenleri ve mağdur olana saldıranları yaşayan biliyor. Akademik yaşamım boyunca beni en çok üzen, yoran, hastalandıran, öfkelendiren yaşadığım intihal olayı oldu. Mahkemelerin ve hukukçu bilirkişilerin nezdinde eserlerimin açıkça intihal edildiği ve hatta intihalcinin bile eserlerimin benim olduğunu mahkemelerde açıkça yazmış ve söylemiş olmasına rağmen, idari soruşturma için atanan bazı akademisyenlerin intihalciyi aklamaları bende onulmaz yaralar açmıştır. Bana göre akademisyenlik araştırmadır, gelişime katkı sunmadır, haksızlığa karşı direnmedir.

Öte yandan, 13. yüzyılda Bologna Üniversitesi kurulduğundan bu yana, üniversitelerin üç temel görevi vardır: Bilimsel bilgi üretmek (araştırma yapmak), bilimsel bilgi üretecek eleman yetiştirmek (eğitim vermek) ve bilimsel bilgiyi yaymak (uygulamaya yansıtmak ve halka anlatmak). Bilimciler sadece, başını laboratuara gömüp, araştırma yapıp, diğer görevlerini görmezden gelemezler; sadece parasal projeler peşinde de koşamazlar; sabah 8-akşam 5 memuru da olamazlar. Ta Ortaçağ'da bir avuç bilimcinin, bugüne göre çok zor (Engizisyon Mahkemesi) koşullarda neler yaşadıkları, bilim tarihi kitaplarından öğrenilebilir. Şahsen ben, üçüncü görevimizi çok önemsiyorum. Akademik yaşamım boyunca ve sonrasında bunun için karınca kararınca bir şeyler yapmaya çalıştım. M. Faraday'ın 19. yüzyılda başlattığı halka yönelik seminerleri son derece değerliydi; halk aydınlanmadan bilimi kimin için yapacaksın? Şimdilerde çeşitli üniversitelerde benzer etkinliklerin yapılıyor olması bu amaçla yaptığım çağrıların hedefine ulaşmaya başlaması açısından beni son derece mutlu ediyor. En son olarak halk için yazdığım "Herkes İçin Bilim I: Hurafeden Bilime" başlıklı kitabım da yayınlanmak üzeredir.

Bu arada, özellikle son yıllardaki artan doğa katliamlarına karşı çevre mücadelesi de vermeye çalışıyorum.

Alanımızdaki gelişmelerin aktarıldığı ve geleceğe ilişkin düşüncelerin paylaşılması için

yayınlanmaya başlayan Bültenimiz için biraz kişisel yaşamım ile ilgili bir yazı istenmişti, eh yukarıdakiler de oldukça kişisel sanırım. Her kişi, "nevi şahsına münhasırdır"; benim yaşamım da çok renkli (örneğin, MeÜ TSM etkinliğinde koristlik ve solistlik), karnımı doyurmak için yirmiden fazla meslekte profesyonel olarak çalışmak durumunda kaldım (örneğin resim ve tabela işyerim olduğunu, kontraplak ve fıçı imalatı yaptığımı, parmaklarımın birkaçını bıçkı ve dişlilerde kopardığımı vs pek çok kişi bilmez), çok büyük acılar ve sevinçler yaşadım, işkenceler ve ihanetler yaşadım, çok sayıda insanla çoğaldım; hepsi ama hepsi çok güzeldi, hepsi sonuçta bana bir şeyler kattığı için teşekkür ediyorum.

Ben bir ara kuşak olarak, "etim-budum" ölçüsünde bir şeyler yapmaya çalıştım. İşe yaradı mı, ne kadar yaradı bilemem; hatalarım da oldu, ama hepsi iyi niyet çerçevesinde ve açıkça yapıldı. Siz genç arkadaşlarımızın şimdi olanakları ve bilgileri bizlerden çok daha fazla, bu bakımdan çok daha iyilerini yapacağınıza içtenlikle inanıyorum. Elimde kalan birkaç çalışmayı tamamlayıp tamamen köşeme çekilmenin zamanı geldi. Biz eskidik, yenilerin yolu açık olsun. Sevgi, saygıyla ve HOŞÇAKALIN...

Emeklilik sonrası Nükhet hocamız

Yaşamda yeni sayfalar

Öncelikle hoş geldiniz hocam. Hoşbuldum.

Görüşme davetimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

Bu bültenimizin teması "Emeklilikten Emekli Olma" olarak belirledik. Bu durumda olan hocalarımızla görüşmeler yaparak tecrübe ve deneyimlerini derneğimizin tüm paydaşlarıyla paylaşalım istedik. Müsaadenizle sorularımızla başlayalım.

Evet, tabi ki.

Emekli olmaya ilk karar verdiğinizde neler hissetiniz? Bu karara nasıl vardınız? Paylaşmak isterseniz bu süreç hakkında bilgi sahibi olmak isteriz.

Ben emekli olmaya 2016 yılında karar verdim. 2017 yılının Ekim ayında da resmen emeklilik sürecimi başlatmış oldum. O dönemde özel yaşantımla ilgili bazı kararlarım vardı, yurt dışında yaşamak gibi. Daha sonra bu plan değişti ve emekli olmadan bir süre önce şimdi çalışmakta olduğum İstanbul Aydın Üniversitesi'nde aldığım teklifi değerlendirdim. Böylece İstanbul'a taşındım ve 2018 yılının Haziran ayından itibaren bu üniversitede çalışmaya başladım. Hem emeklilik hem de İstanbul'da yaşama ve çalışma kararımı içim rahat bir karar şekilde verdim. Dolayısıyla 6-7 ay aradan sonra tekrar akademiye döndüm. Bu üniversitede Ölçme ve Değerlendirme Uygulama ve araştırma merkezini kurduk, çalışmalarımızı yine bir Ankara Üniversitesi Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı Doktora programı mezunu sevgili Dr. Gül Güler hoca ile yürütüyoruz. Bu merkezde haftada iki gün ile başlayan bir çalışma programım vardı. Daha sonra yöneticilik görevi teklif edildi. Şimdi, 2018 yılının Aralık ayında başlayan Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlık görevi ile diğer görevimi birlikte sürdürüyorum.

Teşekkür ederiz hocam bu bilgiler için. Peki, emekli oldunuz. Birazcık bahsettiniz

Yayına Hazırlayan: Ömer KAMIŞ

Çankırı Karatekin Üniversitesi adına Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bilim Dalında ÖYP araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Doktora eğitimine devam etmektedir.

aslında emekli olduktan sonra neler yaptığınızdan. Burayı biraz daha açacak olursak zamanınızı nasıl planladınız? Zaman planlamanızda nelere dikkat ediniz? Nasıl hareket ettiniz?

İstanbul sosyal, kültürel, sanatsal etkinlikler açısından zengin bir kent bilindiği üzere. Hem kent içinde hem de kentin yakınlarında seyahat edilebilecek pek çok doğal ve kültürel seyahat lokasyonları var. Pandemi öncesine kadar bu olanakları güzel değerlendirdim. Bunda, buraya taşınmadan önce aldığım şu kararın payı vardı: İstanbul'daki yaşamımın %50-55'i işe, kalanını da sosyal yaşamıma ayırmak. Buradaki yaşamımın iş kısmını; iki akademik birimin yöneticiliği ile alanımla ilgili bir iki ders yürütme gibi faaliyetler kapsıyor. Geri kalan sosyal kısmında ise; kent içi kültür turları, kısa hafta sonu seyahatleri ve çeşitli kültürel etkinliklere katılma biçiminde sürüyordu. Bunların içinde benim için ayrı bir anlamı olan "iyilik koşuları" ile İstanbul'da tanıştım. Geçmişte de haberdar olduğum bu iyilik koşuları ile tanışmam aslında güzel bir tesadüf sonucu oldu. Bir gün kendisi de İstanbul'da özel bir okulda ölçme uzmanı olarak çalışan önceki doktora öğrencilerimden meslektaşım Seda Elmas ziyaretime gelmişti. Onunla birlikte evin yakınındaki Florya Atatürk Ormanına yürüyüş yapalım dedik. Ormanın girişindeki yeşil alanda bir grup insanın yoga yaptığını gördüm. Sonra o grubu tanımak istedim. Yoga etkinliği bitince yanlarına gidip grupla ve grup lideri ile tanıştım.

Bunların gönüllü olarak sportif faaliyetler yapan bir grup olduğunu ve grubun, temel etkinlik alanının çoğu, eğitim, kadın ve çocuk ile ilgili çeşitli STK'lar için bağış topladıkları iyilik koşuları yaptıklarını öğrendim. O gün gruba dâhil oldum. Önce 3 kilometreyi zar zor koş-yürü biçiminde yaparken giderek koşmaya alıştım.

İlk iyilik koşumu, 2018 Ekim'inde ilk bağış koşumu Bursa'da yaptım ve 5 km koştum. Bu koşularda amaç, dereceye girmek değil, bitirmek. Eker ayranlarının düzenlediği organizasyonda yaptım. Ben im iyilik koşusu yapma hikâyem böyle başladı. Bugüne kadar, yani 218 Ekim ayında Mart 2020'ye kadar beş iyilik koşusu yaptım. En son 10 km dinlenmeksizin kendi tempomda koşabiliyordum. Pandemi başlayınca bunlar da bitti tabii. Yeni durumda bu koşular sanal olarak yapılıyor ama önceki'nin verdiği coşku ve heyecan sanal koşuda yok. Çünkü her koşu organizasyonu tam bir festival havasında oluyordu. Bir gün önceden yarış kitini alıyorsun. Orada bir makarna partisi oluyor, arkadaşlarınla yiyorsun içiyorsun, fotoğraflar çekiniyorsun. Ertesi gün müzik eşliğinde ısınma antrenmanları oluyor, Yarış bitiminde de çeşitli etkinlikler oluyor. Dolayısıyla hem insanın beden sağlığı hem ruh sağlığı çok destekleniyor. Bunu yaparken bir de iyilik de yapmış oluyorsun. Yaptığın iyiliğe eşini dostunu ortak etmiş oluyorsun. Keyifli güzel bir şey. Şimdi 4 Nisan'da yarı maraton var, ona katılmak istiyorum. Bakalım günler ne getirecek. Bu koşu olayı, benim hayatımda

çok güzel bir renk, çok güzel bir kanal oldu. Bu yolla pek çok arkadaşım oldu. Farklı bir sosyal çevre oldu. Kısaca bu faaliyetin içinde olmaktan memnunum.

Evet, bahsettiğiniz gibi biraz böyle kelebek etkisi şeklinde de hani siz arkadaşınıza söylüyorsunuz, o da belki çevresindeki diğer arkadaşlarına bahsediyor.

Evet evet. Bir de ben yakın çevremden üç dört arkadaşımı da bu etkinliğin içine dahil ettim, onlar şimdi benden daha çok bu etkinliği yapmaya başladılar [gülüyor].

Evet hocam, bazen oluyor böyle bahsettiğiniz gibi. Hani, belki çok yerinde olmayabilir ama bir atasözümüz var ya talebe hocasını geçti şeklinde.

Kesinlikle, boynuz kulağı geçiyor [gülüyor].

Peki hocam, bu süreçte koşu haricinde başka alışkanlıklar veya hobiler edindiniz mi?

Evet, eskiden beri dans etmeyi çok severim. Geçmiş yıllarda da biraz Latin dans çalışmıştım, Ona da tekrar bir dönüş yaptım. Latin dans, Tango. Bu sıralar ara ara gidebiliyorum dans kursuna. Pandemiden dolayı dans salonu da kapandı şimdi kısmen açık ama kapalı ortam olduğu için hastalık kapma riski olabilir. Hem dansın hem koşunun insan ruhunu iyileştirici yönü var. Dansın da farklı bir sosyal ortamı var. Yani şu anda koşmak ve dans etmek benim hayatımda böyle çiçekler açtıran, beni daha iyimser ve mutlu kılan veya buna vesile olan etkinlikler. Bu faaliyetlere hep arkadaşlarımı da dahil etmeye çalışıyorum. Bunları daha çok insanla bunu yapıyor olmak insana daha keyif veriyor. Ama pandemi girdi araya, o keyfimizi kaçırdı. Ama çok fazla da buna izin vermemek lazım. Şimdi Şubat ortası tekrar hem koşu antrenmanına hem de dans kursuna döneceğim.

Buradan aslında biz de gerekli mesajları alıyoruz, yani aslında bizim de benzer alışkanlıkları şimdiden edinmemiz bir anlamda yerinde olacak gibi görünüyor. Çünkü sürekli akademik işlerle uğraşmaktan artık bir noktadan sonra bıkkınlık demeyelim ama bir yorulma evresi geçiriyoruz.

Haklısın, yani akademik çalışmaları biz keyifle yapıyoruz. Ankara Üniversitesinde iken de keyifle yaptım. Yani seyahat etmek çok önemli, bu tür etkinlikleri yapmak çok önemli. Çünkü dinlenmenin bir yolu da faaliyet değiştirmek, biliyorsun. Yani bir şey yapmadan durup dinlenmek de mümkün ama, farklı faaliyetlerin içinde olmak da özelikle zihnen, psikolojik olarak insanı dinlendiriyor, destekliyor olumlu anlamda.

Peki hocam, bu konuda daha fazla bahsetmek istediğiniz bir şey var mı yoksa bir sonraki sorumuza geçelim mi? Başka alışkanlıklarınız da oldu mu?

Yani başka alışkanlık, böyle hobi gibi

değil ama daha çok seyahat ediyorum. İstanbul'a geldiğim andan itibaren hem yurt içi hem yurt dışı seyahatlerim daha sıklaştı. Bir de kent içi kültür turlarına çok katıldım İstanbul'da. Yani İstanbul'u daha iyi anlamak için, yürüyerek yapılan turlar var. Bu turlarda, rehber eşliğinde geziyorsun, önünden geçtiğin bir tarihi eserin hikayesini öğrenme fırsatın oluyor; kentin farklı dokularını, hikayelerini öğrenme fırsatın oluyor. Bu da keyif veren etkinliklerden biri.

Evet, ne güzel hocam. Biz de hevesleniyoruz, hani siz böyle anlattıkça biz de yapsak ne güzel olurmuş dediğimiz anlar oluyor gerçekten. Peki hocam, şimdi emekli olduk, bu süreçte yeni alışkanlıklar edindik. Birazcık bahsettiniz ilk soruda ama tekrar çalışma hayatına dönmeye, bir anlamda emeklilik sürecinden de emekli olmaya, nasıl karar verdiniz? Burada öne çıkan başkaca unsurlar da oldu mu?

Ilk sorunda da söylemiştim, emekli olurken, akademiden tamamen elimi eteğimi çekmem demiştim kendime. Önüme güzel de bir fırsat çıktı, hem de İstanbul'da. Bunu ne kadar daha sürdürürüm bilmiyorum ama şu anda. Emekli olduğumda da kendimi emekli gibi hissetmiyordum, şimdi zaten hiç hissetmiyorum. Ama daha sakin, daha keyifli, daha belki duyumsayarak yaşamı sürdürüyorum. Yani bu durum iş yaşamı için de böyle diğer sosyal faaliyetlerim için de geçerli. Daha telaşsız bir yaşam. Pandemiden önce, ben bunu başarmıştım, şimdi insanlar pandemide belki bunun farkına vardılar. Hayatı çok böyle telaşlı yaşamamak gerektiğini, arada durup bakmak gerektiğini, bir sakinleyip yaşamı hazmetmek gerektiğini insanlar anladılar. Ben bunu biraz daha önce anladım diye düşünüyorum. Ama pandemi benim de kendimle ilgili daha derin gözlemler yapmama yol açtı.

Diğer taraftan, pandemi, hepimizi uzaktan eğitimi deneyimleme zorunda bıraktı. Zaten günlük yaşamda çoğu işimizi bilgisayarda internet üzerinden yapıyorduk. Ancak uzaktan birlikte çalışma olanaklarını deneyimledik. Özellikle bu süreçte uzaktan toplantı yapmak artık sıradan bir hale geldi. Artık herhalde uzaktan, hatta aynı kentte olup da farklı mekânlarda, binalarda, semtlerde yaşıyorsak; iş toplantılarımızı, doktora tez jürileri belki toplu bir araya gelmeden online olarak yapacağız. Ancak yine de yüz yüze olmanın, yüz yüze eğitim yapmanın yerini hiçbir şey tutamaz, bunu daha iyi anladım ben kendi adıma.

Evet, aslında bu bizim bir anlamda Eğitim fakültelerinde görev alan bizlerin öğretmenlerimizi ne kadar donanımlı yetiştirmemiz gerektiği hakkında da bir fikir veriyor bu bahsettiğiniz süreçler. Yani zaman zaman düşünülüyordu acaba öğretmensiz eğitim yapmak mümkün olur mu diye. Aslında bu süreç bize bu anlamda da bazı ön bilgileri sağladı gerçekten. Peki hocam yine ilk soruyu yanıtlarken bahsetmiştiniz ama bu sefer ben soruyu şu şekilde yönelteyim, değiştirerek ifade edeyim: Tekrar çalışmaya başladığınız kurumun spesifik bir özelliği var mıydı yoksa bu kurum değil de başka bir kurumda da çalışma hayatına döner miydiniz? Bu kurumu seçme nedenleriniz arasında öne çıkan durumlar var mı?

Yani, ben ailevi nedenlerle yurt dışında daha çok bulunacağım düşüncesiyle emekli olmuştum. Şimdi bulunduğum görev, emekli olmadan kısa bir süre önce gelen bir teklifti. Bu teklifi aldığımda, "Emekli olduktan sonra da hakikaten boş kalmayacağım, bir kurumsal ortamda bulunacağım" dedim. Dolayısıyla, emekli olduktan sonra nerede çalışayım diye, bir arayış içinde değildim. Dolayısıyla çok düşünmeden kabul ettiğim bir teklif oldu.

Peki burada İstanbul gibi bir şehir olması belirleyici bir faktör olmuş mudur? Ne dersiniz hocam bu konuda?

İstanbul'da böyle bir olanağın çıkması benim için daha tercih edilir bir seçenek oldu. Yani, Ankara'daki bir üniversiteden böyle bir teklif gelseydi kabul eder miydim? Yine kabul ederdim herhalde. Ama İstanbul'da olması daha tercih edilir bir şey oldu. Doğrusu bana daha iyi geldi. Daha böyle ışıltılı, renkli bir teklif gibi geldi. İstanbul'u hep severim, hep turist gibi geldim bu kente ama şimdi yaşıyorum. İstanbul'da şehrin keyfini çıkarmak için iş ve ev birbirine yakın olmalı. O yüzden bu üniversitedeki görevim kesinleştikten sonra Avrupa yakasında ve Florya gibi, İstanbul'un en güzel yerlerinden birinde ve üniversite kampüsüne yakın bir yerde evimi tuttum. Üniversite kampüsü denize ve ormana yakın. Evi de okula yakın bir yerden tuttum. Öyle olunca da yolda vakit kaybetmiyorum. Kısa sürede evime geldiğim için, mesela o gün bir koşu-yürüyüş yapacaksam, hemen kısa sürede hazırlanıp yürüme mesafesiyle 10 dakikada sahile iniyorum. Orada bir 4-5 kilometre yürüyorum veya koşuyorum, güzel bir ortamı solumuş oluyorum. Ondan sonra da evime geliyorum.

Evet, gerçekten hani böyle hayal edilen, hayallerdeki şeyi gerçekleştirmiş gibisiniz hocam. Yani öyle söyleyelim.

Üstelik ben böyle bir hayal de kurmadım. İlla şöyle olsun, böyle olsun diye; ama kursaydım böyle bir hayal kurardım. O da bana çok şükür denk geldi açıkçası.

Evet, peki hocam benim planladığım sorulardan artık son soruya geçelim eğer izin verirseniz.

Tabii.

Şu an geriye dönüp baktığınızda neler hissediyorsunuz? Aslında diğer soruları yanıtlarken hani birazcık değindiniz bu soruya. Yani, ilk emekli olma sürecinizden itibaren verdiğiniz kararlar hakkında neler düşünüyorsunuz? İyi ki yapmışım, çok isabetli olmuş veya çalışmaya devam etseydim daha iyi olurdu arasında bir derecelendirseniz hani neler söylersiniz?

[Gülümsüyor] Yani iki uç olarak düşündüğümüzde Ah çok pişmanım - Hiç pişman değilim diye baktığımızda valla iyi ki emekli olmuşum ve İstanbul'a gelmişim diyorum. Tabi ki Ankara Üniversitesi'ni, Eğitim Bilimleri Fakültesi'ni, anabilim dalımızı, zaman zaman düşünüyorum, özlüyorum. Yani oradaki akademik ortam buralarda olmaz, yani vakıf üniversiteleri farklı. Zaten burada öyle bir anabilim dalı yok, eğitim fakültesinde işte Sınıf Öğretmenliği, PDR, Okul Öncesi Öğretmenliği bir de Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı kurulmuş durumda. Ama belki yakın gelecekte burada Ölçme Anabilim Dalını kurabiliriz, koşullar ne getirir bilmiyorum. Yani ben kurumumda severek çalıştım ve büyük ölçüde misyonumu tamamladığımı düşünerek ayrıldım. Orada belki en çok özlediğim neler olabilir? Sizlerle çalışıyor olmak, genç araştırma görevlisi arkadaşlarımla dersleri yürütmek, onlarla birlikte çalışmalar yapmak benim için en değerli, en hatırlanası şeyler. Ama onu da yeterince yaptığımı düşünüyorum. Artık işte sizler umarım bizden daha iyi noktalara getireceksiniz, daha güzel çalışmalar

yapacaksınız. Ben o anlamda bu etkileşimi sağladığımı düşünüyorum sizlerle Ankara Üniversitesi Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalında. Bu üniversitede de almaya açık genç arkadaşlar var. Belirli derslerde ve projelerde onlarla bu paylaşımları yapmaya çalışıyorum. Burada da yine yapmak istediğim işler var ama bunların, derecesi daha makul seviyelerde.

Evet hocam, bizler de gerçekten zaman zaman özlüyoruz, hani o özellikle proje sürecindeki yoğun mesaileri.

Evet.

İşte bunun yetişmesi lazım, şu tarihte şunları yapmamız lazım. İşte bugün toplanalım, sabahtan akşama kadar yoğun bir şekilde bu analizleri yapalım sonuçlarımızı bir karşılaştıralım şeklinde. Hani bahsettiniz ya özlüyoruz bazı şeyleri diye. Bizim de şu an şöyle baktığımız zaman, içinde bulunduğumuz zaman birazcık böyle hani "çok yoğunuz" diye şikayetçi olduğumuz zamanlar oluyor ama gerçekten geriye dönüp baktığımızda "acaba biraz daha yoğun olsaydık daha mı iyi olurdu" şeklinde de düşünmüyor değiliz.

Doğrudur.

Peki hocam, benim hazırladığım sorular bu kadardı ama sizin bahsetmek istediğiniz başka boyutlar varsa ve zamanınız varsa yine o boyutlar hakkında da konuşabiliriz.

Ben böyle bir tema çerçevesinde görüşmeler yapılmasını çok olumlu buldum. Bunu düşünen arkadaşlara, akıl eden arkadaşlara ve de hayata geçirenlere, sana, çok teşekkür ediyorum. İyi ki yapıyorsunuz. Böyle tekrar buluşma, biraz geçmişi hatırlama fırsatı buldum, mutlu oldum. Çok teşekkür ediyorum hepinize.

Esas biz teşekkür ederiz hocam, deneyimlerinizi bizimle paylaştığınız için. Çok sağ olun hocam, vakit ayırdınız, kıymetli zamanlarınızı bizimle paylaştınız.

Sağ olun.

Bahsetmek istediğiniz başka bir şey varsa konuşabiliriz veya sonlandırabiliriz hocam. Nasıl isterseniz?

Şunu diliyorum son olarak: Tabi şu pandemi tüm dünyayı etkiledi. Ama eğitim sürecini çok daha fazla etkiliyor. Çünkü biz nitelikli, kaliteli eğitim vermenin hep derdinde olduk. Uzaktan eğitim bir yere kadar iyi ama yine de yüz yüze eğitimin yerini tutmuyor. Dilerim bir an önce bu olumsuz durum sona erer, büyük ölçüde normale döneriz. Tekrar öğrencilerimizle, arkadaşlarımızla bir arada yüz yüze olur, çalışmalarımızı, etkinliklerimizi gerçekleştiririz. Ben bu dileklerle hepinizi sevgiyle kucaklıyorum. Hepinize bol şans, başarılı çalışmalar diliyorum.

Çok teşekkür ederiz hocam, bu dileklerinize katılmamak mümkün değil. Biz de sizlere hayatınızın geri kalan kısmında başarılar dileriz. Umarım, en kısa zamanda da yüz yüze görüşme imkânı buluruz hocam.

Evet, artık İstanbul'da 215k018 proje ekibini toplayacağım [gülüyor].

Evet hocam, aslında böyle bir planlamamız vardı. İlk raporu sunduğumuzda mıydı o süreçte bir konuşmuştuk hani "hepinizi İstanbul'a bekliyorum" demiştiniz.

Evet evet.

Ben buradaki arkadaşları bir organize edip çat kapı yapalım hocam olmazsa size.

Yapın ya çok sevinirim [gülüyor].

Tamam hocam. Peki, teşekkür ederiz hocam, çok sağ olun.

Görüşürüz o zaman, hoşça kal.

Görüşmek üzere hocam, görüşmek üzere. Çok sağ olun.

TEZ KÜNYELERİ

Bu bölümde 2020 yılı içerisinde Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme lisansüstü eğitim programlarında öğrenim gören öğrenciler tarafından literatüre kazandırılan tezlerin künyeleri yer almaktadır. Tezlerin taranmasında https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp adresindeki detaylı arama bölümünde anabilim dalı ve bilim dalı bölümlerine "ölçme ve değerlendirme", "eğitimde ölçme ve değerlendirme" anahtar kelimeleri girilmiştir. Tezler sıralanırken önce doktora sonra yüksek lisans tezleri verilmiştir. Doktora ve yüksek lisans tezleri de kendi içerisinde tez başlığına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

TEZ ADI	TÜR	YAZAR	DANIŞMAN	ÜNİVERSİTE
ABİDE 2016 Fen Başarısının Yordanmasında MARS ve BRT Veri Madenciliği Yöntemlerinin Karşılaştırılması	DR	Hikmet Şevgin	Doç. Dr. Emine Önen	Gazi
ABİDE Özyeterlik Ölçeği DMF Kaynaklarının Gizil Sınıf Yaklaşımıyla İncelenmesi	DR	Fuat Elkonca	Prof. Dr. İsmail Karakaya	Gazi
Bilgisayar Temelli Bireyselleştirilmiş Test Yaklaşımlarının Türkiye'deki Merkezi Dil Sınavlarında Uygulanabilirliğinin Araştırılması	DR	Ercan Çoban	Doç. Dr. Celal Deha Doğan	Ankara
Bilişsel Tanı Modellerinde Yapısal Eşitlik Modeli ile Q-Matris Doğruluğunun Belirlenmesi	DR	Mahmut Sami Koyuncu	Prof. Dr. Şeref Tan	Gazi
Bilişsel Tanı ve Çok Boyutlu Madde Tepki Modellerinin Sınıflama Doğruluğu ve Parametrelerinin Karşılaştırılması	DR	Elif Özlem Ardıç	Prof. Dr. Hülya Kelecioğlu	Hacettepe
CLARA Envanterinin Türk Kültürüne Uyarlanması ve Öğrenme Gücünü Etkileyen Faktörlerin Hiyerarşik Doğrusal Modellerle İncelenmesi	DR	Hasan Fehmi Özdemir	Dr. Öğr. Üyesi Ömer Kutlu	Ankara
Değişen Madde Fonksiyonu Gösteren Maddeler İçeren Çok Boyutlu Testlerin Eşitlenmesinde Kullanılan Yöntemlerin Karşılaştırılması	DR	Seçil Uğurlu	Doç. Dr. Burcu Atar	Hacettepe
Madde Parametre Sapmasının Bireye Uyarlanmış Testlerden Elde Edilen Yetenek Kestirimlerine Etkisinin Farklı Koşullar Altında İncelenmesi	DR	Merve Şahin Kürşad	Prof. Dr. Ömay Çokluk Bökeoğlu, Prof. Dr. R. Nükhet Çıkrıkcı	Ankara
Madde Seçim ve Parametre Kestirim Yöntemlerinin BBT Online Kalibrasyonda Ön Test Madde Parametre Kesinliğine Etkisi	DR	Levent Ertuna	Doç. Dr. Burcu Atar	Hacettepe
Parametrik ve Parametrik Olmayan Madde Tepki Modellerinin Kestirim Hatalarının Karşılaştırılması	DR	Nermin Kıbrıslıoğlu Uysal	Prof. Dr. Selahattin Gelbal	Hacettepe
Sınıflandırmada Kullanılan Veri Madenciliği Yöntemlerinin Performanslarının Veri Seti Özelliklerine Göre Karşılaştırılması	DR	Görkem Ceyhan	Prof. Dr. İsmail Karakaya	Gazi
Sözel Olmayan Kapsamlı Zekâ Testinin İkinci Versiyonunun Türk ve Arap Kültürüne Uyarlanması	DR	Nesrin Seef	Doç. Dr. Burcu Atar	Hacettepe
Test Boyutluluğunun Değişen Madde Fonksiyonuna Etkisinin Farklı Koşullar Altında İncelenmesi	DR	Bulut Yıldıztekin	Prof. Dr. Hülya Kelecioğlu	Hacettepe

TEZ ADI	TÜR	YAZAR	DANIŞMAN	ÜNİVERSİTE
Test Tahrifatının Belirlenmesinde Silme Belirleme İndeksinin I. Tip Hata ve İstatistiksel Güç Açısından İncelenmesi	DR	Esra Kınay Çiçek	Prof. Dr. Ömay Çokluk Bökeoğlu	Ankara
Üst Düzey Düşünme Becerilerinin İzlenmesinde Panel Veri Analizi, Hiyerarşik Lineer Modelleme ve Örtük Gelişim Modelleme Yöntemlerinin Karşılaştırılması	DR	Sibel Ada	Prof. Dr. İsmail Karakaya	Gazi
Açık Uçlu Matematik Sorularının Değerlendirilmesinde Puanlayıcı Güvenirliğinin Genellenebilirlik Kuramına Göre İncelenmesi	YL	Songül Güneş	Dr. Öğr. Üyesi Seçil Ömür Sünbül	Mersin
Bilişsel Tanı Modellerinde Hata Q Matrisi Yöntemi ile Öğrencilerin Hata Profillerinin Belirlenmesi	YL	Duygu Yetimler	Doç. Dr. Tahsin Oğuz Başokçu	Ege
Çoklu Cevaplı Madde Türünün Puanlanmasında Kullanılan Yöntemlerin Test ve Madde İstatistikleri Açısından Karşılaştırılması	YL	Ömer Doğan	Prof. Dr. İsmail Karakaya	Gazi
Eksik Veri Oranı ve Atama Yöntemlerinin Genellenelebilirlik ve Bağımsızlık Katsayıları Etkisinin İncelenmesi	YL	Rashid Ramadhani Mzambili	Doç. Dr. Bilge Uzun	Mersin
Genellenebilirlik Kuramında Kayıp Veri ile Baş Etme Yöntemleri Üzerine Bir Araştırma	YL	Dilay Ak	Doç. Dr. Hakan Atılgan	Ege
İkili Puanlanan Maddelerle Ölçme Değişmezliğinin İncelenmesi: Egma Zambiya Örneği	YL	Brian Mumba	Prof. Dr. Devrim Alıcı, Doç. Dr. N. Bilge Uzun	Mersin
İki Parametreli Lojistik Model Altında Farklı Yetenek Dağılımlarının Madde Parametre Kestirimine Etkisinin İncelenmesi	YL	İsmail Başaran	Doç. Dr. İbrahim Alper Köse	Bolu Abant İzzet Baysal
İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Beslenme Özellikleri ile Okuduğunu Anlama Başarısı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	YL	Elif Karakuş	Dr. Öğr. Üyesi Ömer Kutlu	Ankara
Kayıp Veri ile Baş Etme Yöntemlerinin Güvenirlik Kestirimleri Üzerine Etkisi	YL	İzel Bayram	Doç. Dr. Burcu Atar	Hacettepe
Kopya Çekme Eğilimleri ile Akademik Başarı, Akademik Özyeterlik ve Akademik Ertelemecilik Arasındaki İlişkiler	YL	Ahmet Duran	Doç. Dr. Ergül Demir	Ankara
Küçük Örneklemlerde Çok Kategorili Puanlanan Maddelerden Oluşan Testlerde Klasik Test Eşitleme Yöntemlerinin Karşılaştırılması	YL	Ali Emre Karagül	Doç. Dr. Ergül Demir	Ankara
Liselere Giriş Sistemi Merkezi Sınavı Matematik Alt Testinin Kapsam Geçerliğinin Belirlenmesi	YL	Seda Polat	Doç. Dr. Hamide Deniz Gülleroğlu	Ankara
Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Başarısı ile Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalıkları Arasındaki İlişkiler	YL	Demet Kıl	Dr. Öğr. Üyesi Ömer Kutlu	Ankara
Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından CHAID Analizi ile İncelenmesi	YL	Emre Akgün	Doç. Dr. Sevilay Kilmen	Bolu Abant İzzet Baysal
Ortaokul Öğretmenlerinin Notlandırma Uygulamalarının İncelenmesi	YL	İbrahim Hakkı Tezci	Prof. Dr. Bayram Bıçak, Dr. Öğr. Üyesi Derya Çobanoğlu Aktan	Akdeniz

TEZ ADI	TÜR	YAZAR	DANIŞMAN	ÜNİVERSİTE
Performansın Değerlendirilmesinde Farklılaşan Puanlayıcı Davranışlarının Çok Yüzeyli Rasch Ölçme Modeli ile İncelenmesi	YL	Cennet Tobaş	Prof. Dr. İsmail Karakaya	Gazi
Personel Alımında Kullanılan Bir Yazılı Sınav Sonucunun Genellenebilirlik Kuramındaki Farklı Desenlerle Karşılaştırılması	YL	İrem Demirbilek Zorba	Doç. Dr. Kaan Zülfikar Deniz	Ankara
PISA 2015 Fen Okuryazarlığı Maddelerinin Değişen Madde Fonksiyonunun Gizil Sınıf Yaklaşımı ile İncelenmesi	YL	Onurcan Ceyhan	Doç. Dr. Hamide Deniz Gülleroğlu	Ankara
PISA 2015 Matematik ve Fen Bilimleri Alt Testlerinde Değişen Madde Fonksiyonunun Rasch Ağacı Yöntemiyle Belirlenmesi	YL	Turgut Daşkın	Prof. Dr. İsmail Karakaya	Gazi
PISA 2015 Okuma Becerileri Testinin Ana Dili Değişkenine Göre Ölçme Değişmezliğinin İncelenmesi	YL	Pelin Bağdu Söyler	Doç. Dr. Hakan Atılgan	Ege
PISA 2018 Bilgi ve İletişim Teknolojisi (BİT) Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerinin Rasch Ölçme Kuramına Göre İncelenmesi	YL	Ekinsel Yılmaz	Prof. Dr. Tuncay Öğretmen	Ege
Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Maksimum Performansı Ölçmede Kullanılan Psikolojik Testlerin Ölçme Standartları Açısından İncelenmesi	YL	Buket Kemer	Prof. Dr. Mehtap Çakan	Gazi
Tekrarlı Ölçümlerin Analizinde Rasch Ölçme Modeli Uygulaması: Rack ve Stack Analizi	YL	Fulya Uysal	Prof. Dr. Tuncay Öğretmen	Ege
Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi Puanlarının Yükseköğretim Kurumları Sınavını Yordama Gücü	YL	Gözde Köprülü	Prof. Dr. Selahattin Gelbal	Hacettepe
TEOG Sınavının Yabancı Dil Alt Testine Ait Maddelerin Yanlılığının İncelenmesi	YL	Münevver Arslan	Prof. Dr. Nuri Doğan	Hacettepe
TIMSS 2015 Fen Duyuşsal Özelliklerinin Cinsiyet ve Bölgelere Göre İncelenmesi	YL	Mehmet Can Demir	Prof. Dr. Selahattin Gelbal	Hacettepe
TIMSS 2015 Türkiye Örnekleminde Erken Matematik Aktivitesi Modelinin Bölgelere ve Cinsiyete Göre İncelenmesi	YL	Semih Karasu	Prof. Dr. Hülya Kelecioğlu	Hacettepe
Uç Değerlerle Baş Etmede Kullanılan Farklı Yöntemlerin Çeşitli Hipotez Test Sonuçları Üzerindeki Etkisi	YL	Burcu Demiröz	Prof. Dr. Zekeriya Nartgün	Bolu Abant İzzet Baysal
Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersinde İşbirlikli Problem Çözme Becerilerinin Gelişiminin İzlenmesinde Kullanılabilecek Boylamsal Bir Test Deseni	YL	Fatma Nur Aydın	Prof. Dr. Nilüfer Kahraman	Gazi

Eğitim ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Derneği

VII. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Kongresi

1-4 Eylül 2021

www.cmeep.org

www.epodder.org

Bildiri gönderim başlangıç tarihi: 30 Mart 2021

Gazi Üniversitesi / ANKARA